

**VISOKA ŠKOLA ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA STRUKOVNIH
STUDIJA-VIŠER, BEOGRAD**

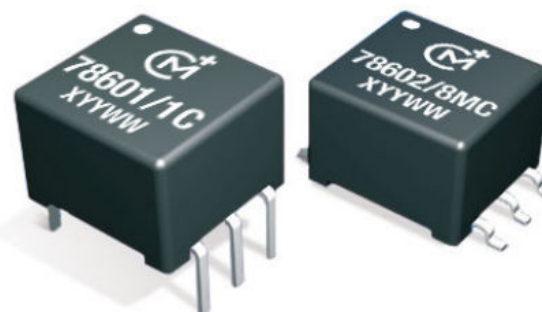
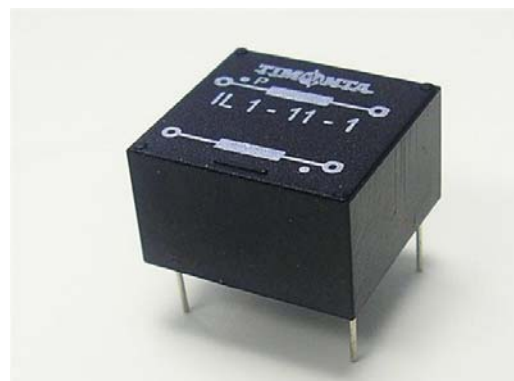
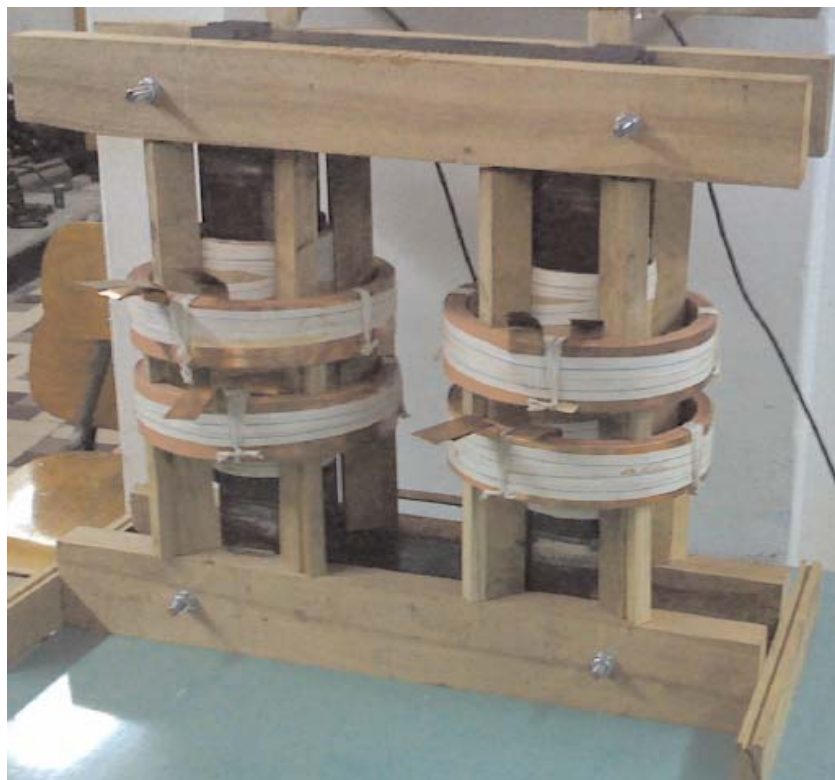
STUDIJSKI PROGRAM: NOVE ENERGETSKE TEHNOLOGIJE

MASTER STUDIJE 2018/2019

PREDMET: PROJEKTOVANJE ELEKTRO ENERGETSKIH PRETVARAČA

Impulsni transformatori i njihova primena u energetskim pretvaračkim kolima

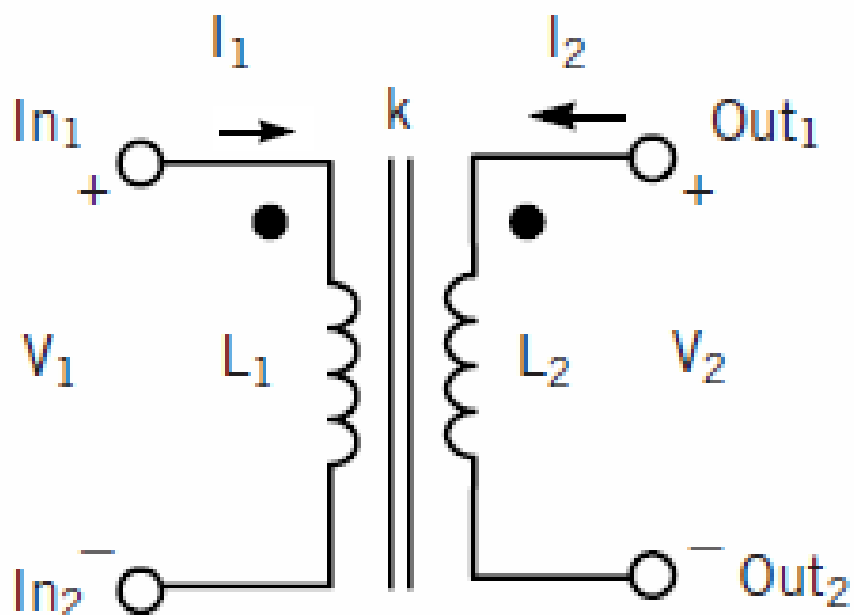

Predmetni profesor: Dr Željko Despotović. dipl.el.ing.

UVOD

- U projektovanju elektroenergetskih pretvarača i njihovih pripadajućih upravljačkih sklopova transformatori se veoma često koriste za prenos snage (do 100kW), kao naponski ili strujni delitelji u mernim kolima, a ponekada za prilagođenje impedanse ili kao impulsni u pobudni kolima energetskih prekidača (do max 10W).
- U energetskej elektronici i visokofrekventnim energetskim pretvaračima transformatori obično sadrže dva ili više induktivno spregnuta namotaja (kalema), koji su okruženi magnetnim jezgrom (najčešće feritnim).
- Sprega među namotajima nije nikada savršena
- SPICE modeli za spregnute kalemove koriste koeficijent sprege- k kao parametar
- SPICE model takođe uzima u obzir sopstvene induktivnosti, namotaja, kao i međusobne induktivnosti koje su posledica magnetne sprege.
- Kod neidealnih (realnih) transformatora, problem odrediti koeficijent sprege- k .
- U predavanju će biti dat praktični model transformatora, kao i njegovo poređenje sa SPICE modelom
- U predavanju će biti predstavljeni primeri impulsnih transformatora za prenos snage (do 100kW) i impulsnih transformatora malih snaga (do 10W) za prenos pobudnih impulsa energetskih prkidača

SPICE model idealnog (savršenog) transformatora

Naponske jednačine:

$$V_1 = j\omega L_1 I_1 + j\omega M I_2$$

$$V_2 = j\omega M I_1 + j\omega L_2 I_2$$

$$M = k(L_1 L_2)^{1/2}$$

Napomena: Međusobna induktivnost se uzima sa znakom „+“ obzirom da je usvojeni referentni smerovi struja I_1 i I_2 takvi, da obe ulaze u označene tačke(drugim rečima, fluksevi koji potiču od ovih struja se sabiraju)

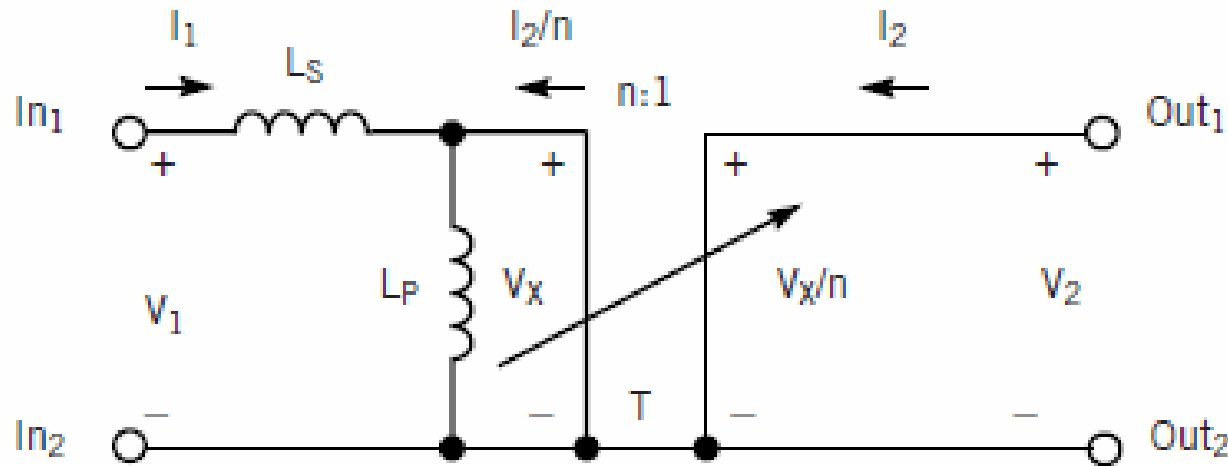
L_1 -induktivnost primara

L_2 -induktivnost sekundara

M -međusobna induktivnost

k -koeficijent sprege

Nesavršeni transformator

L_s -rasipna induktivnost
 L_p -induktivnost
magnećenja
 n -prenosni odnos

Naponske jednačine:

$$V_1 = j\omega(L_s + L_p) I_1 + j\omega L_p \frac{I_2}{n}$$

$$V_2 = j\omega \frac{L_p}{n} I_1 + j\omega \frac{L_p}{n^2} I_2$$

Poređenje jednačina idealnog i neidealnog transformatora

$$V_1 = j\omega L_1 I_1 + j\omega M I_2$$

$$V_2 = j\omega M I_1 + j\omega L_2 I_2$$

$$M = k(L_1 L_2)^{1/2}$$

$$L_1 = L_S + L_P$$

$$L_2 = \frac{L_P}{n^2}$$

$$V_1 = j\omega (L_S + L_P) I_1 + j\omega L_P \frac{I_2}{n}$$

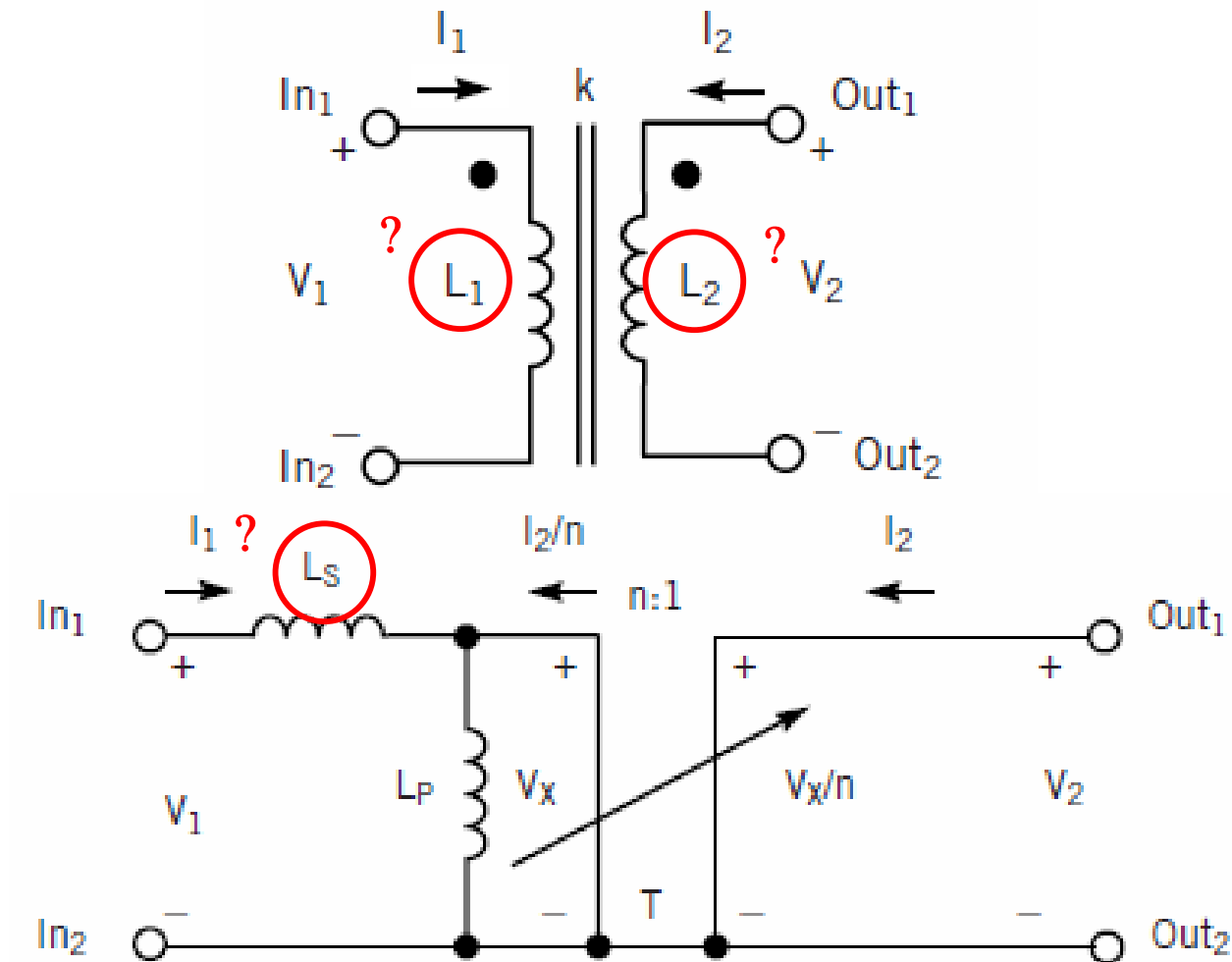
$$V_2 = j\omega \frac{L_P}{n} I_1 + j\omega \frac{L_P}{n^2} I_2$$

AKO ZNAMO L_S i L_P onda možemo jednostavno odrediti koeficijent sprege!!!

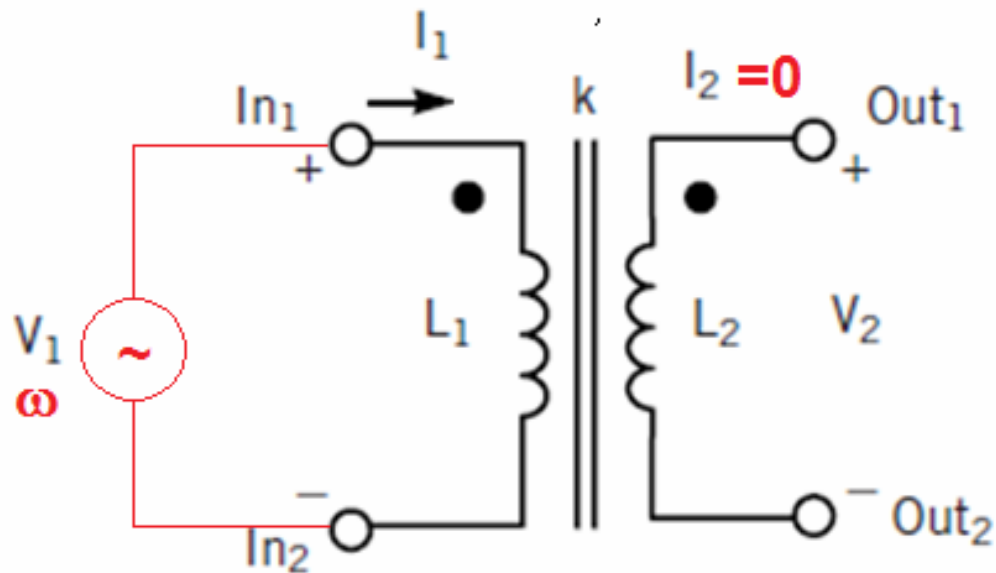
$$L_S = L_P \left(\frac{1}{k^2} - 1 \right)$$

$$n = k \left(\sqrt{\frac{L_1}{L_2}} \right)$$

Šta zapravo predstavljaju L_1 , L_2 i L_s ?

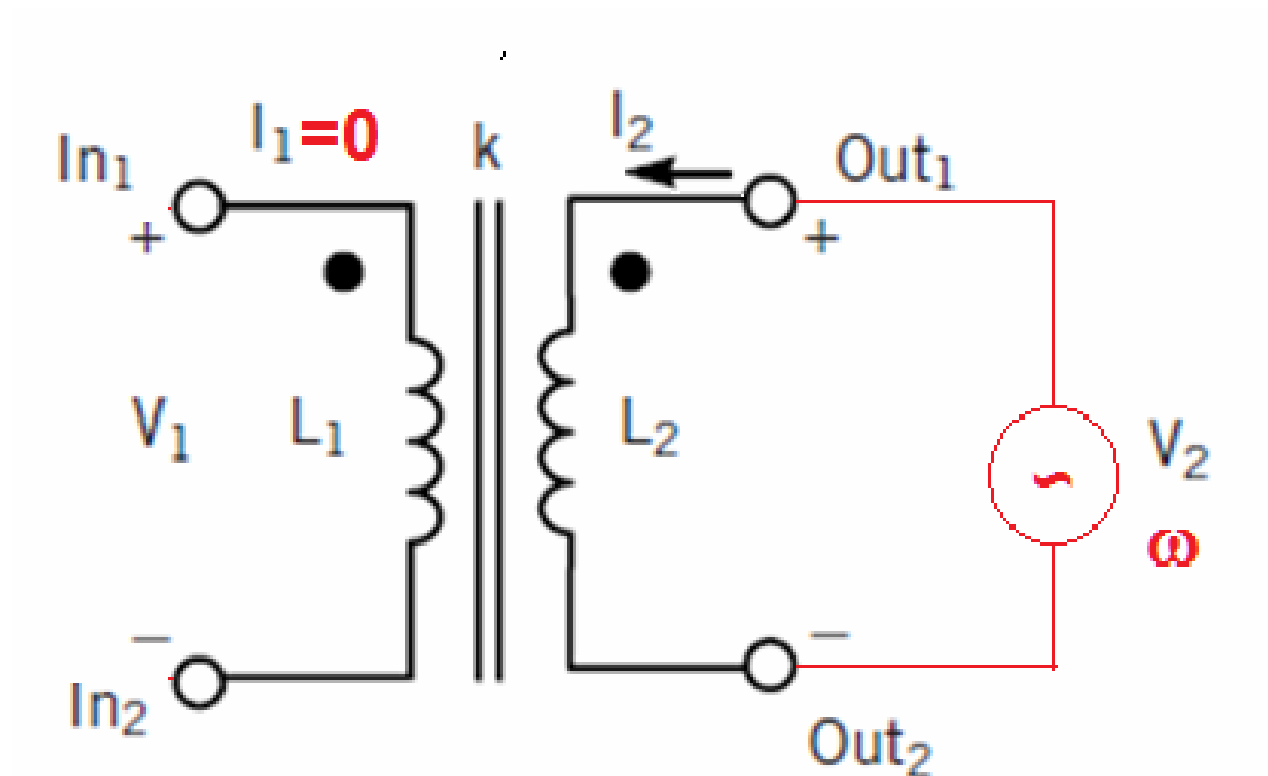

Određivanje L_1 :

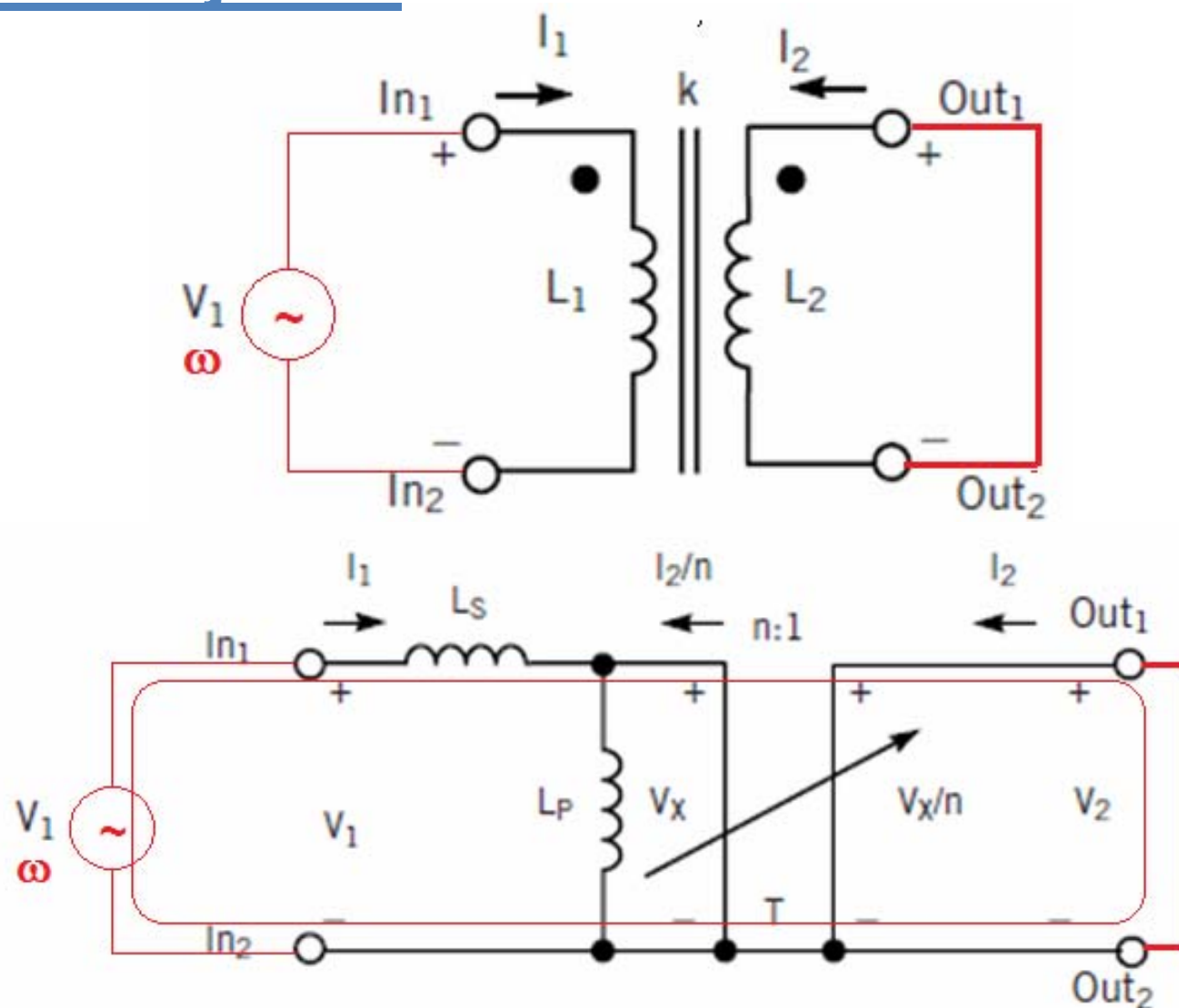
L_1 je induktivnost izmerena pri radnoj učestanosti ω , napona V_1 između krajeva In_1 i In_2 , pri čemu su krajevi Out_1 i Out_2 otvoreni (prazan hod na strani „2“)

Određivanje L_2 :

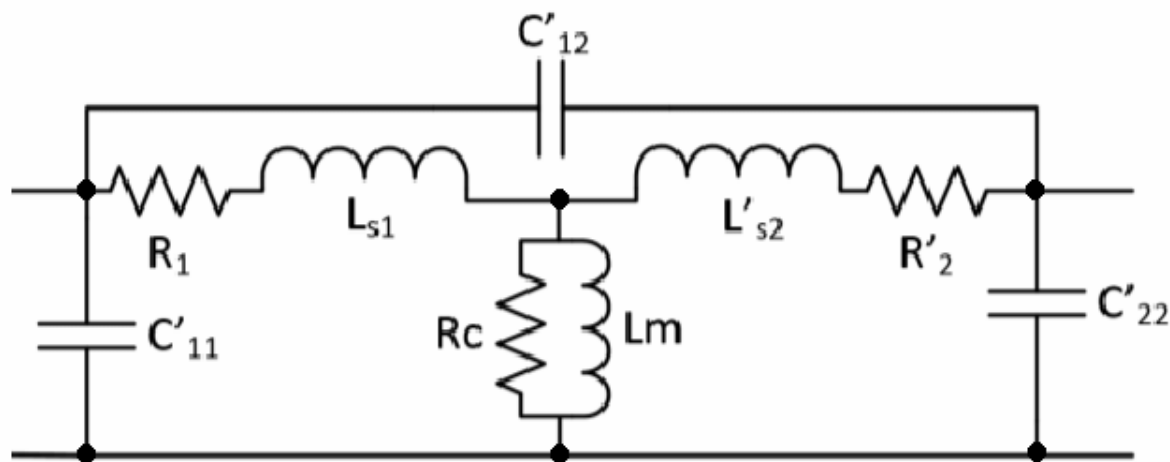
L_2 je induktivnost izmerena pri radnoj učestanosti ω , napona V_2 između krajeva Out_1 i Out_2 , pri čemu su krajevi In_1 i In_2 otvoreni (prazan hod na strani „1“)

Određivanje L_s :

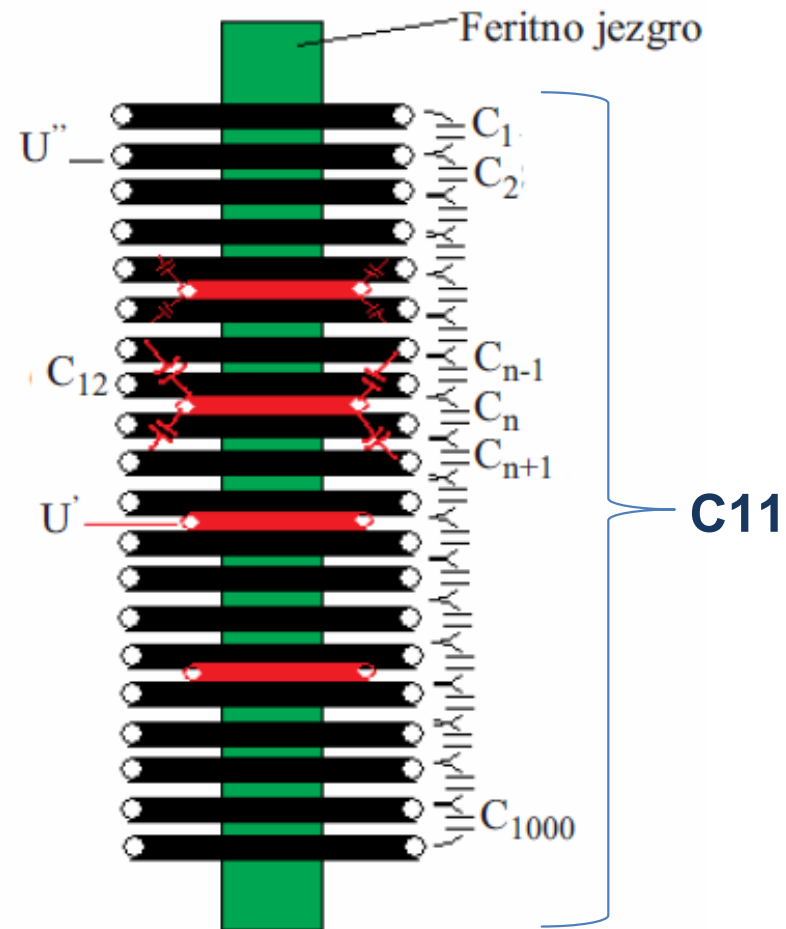
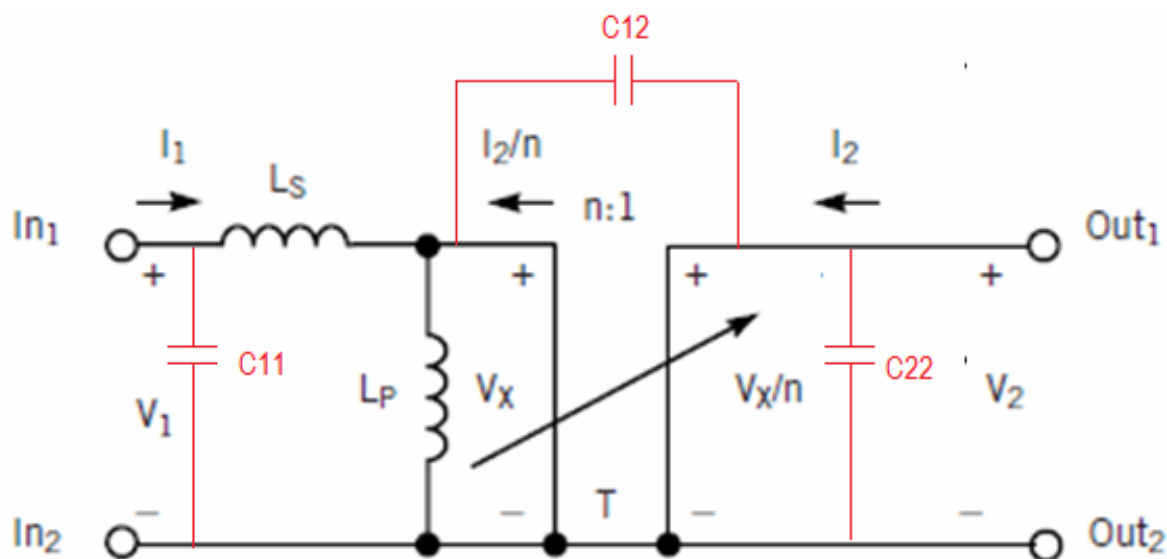

L_s je induktivnost merena pri radnoj učestanosti ω , napona V_1 između priključaka In_1 i In_2 kada su krajevi Out_1 i Out_2 kratko spojeni

REALNI TRANSFORMATOR :

Parazitne kapacitivnosti: C_{11} , C_{12} , C_{22}

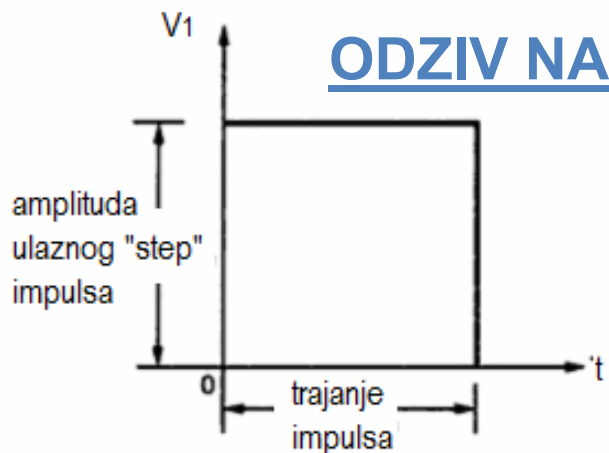

C_{11} i C_{12} su sopstvene kapacitivnosti namotaja (posledica kapacitivnosti između zavojsa)

C_{12} -Međusobna kapacitivnost (primar-sekundar)

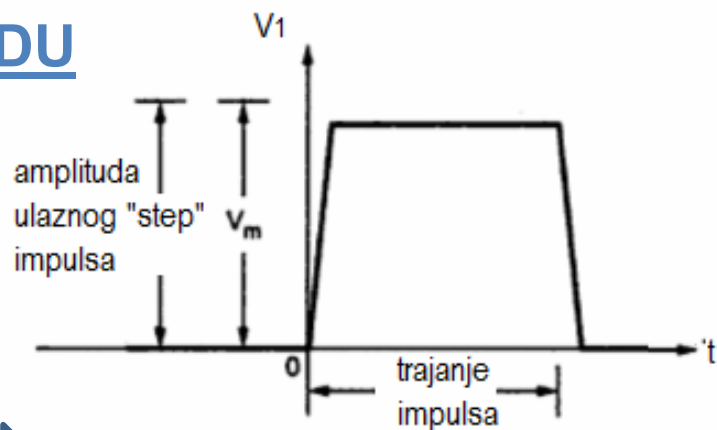
U praksi su dominantne C_{11} i C_{22} i one su raspodeljene !!!

ODZIV NA STEP POBUDU

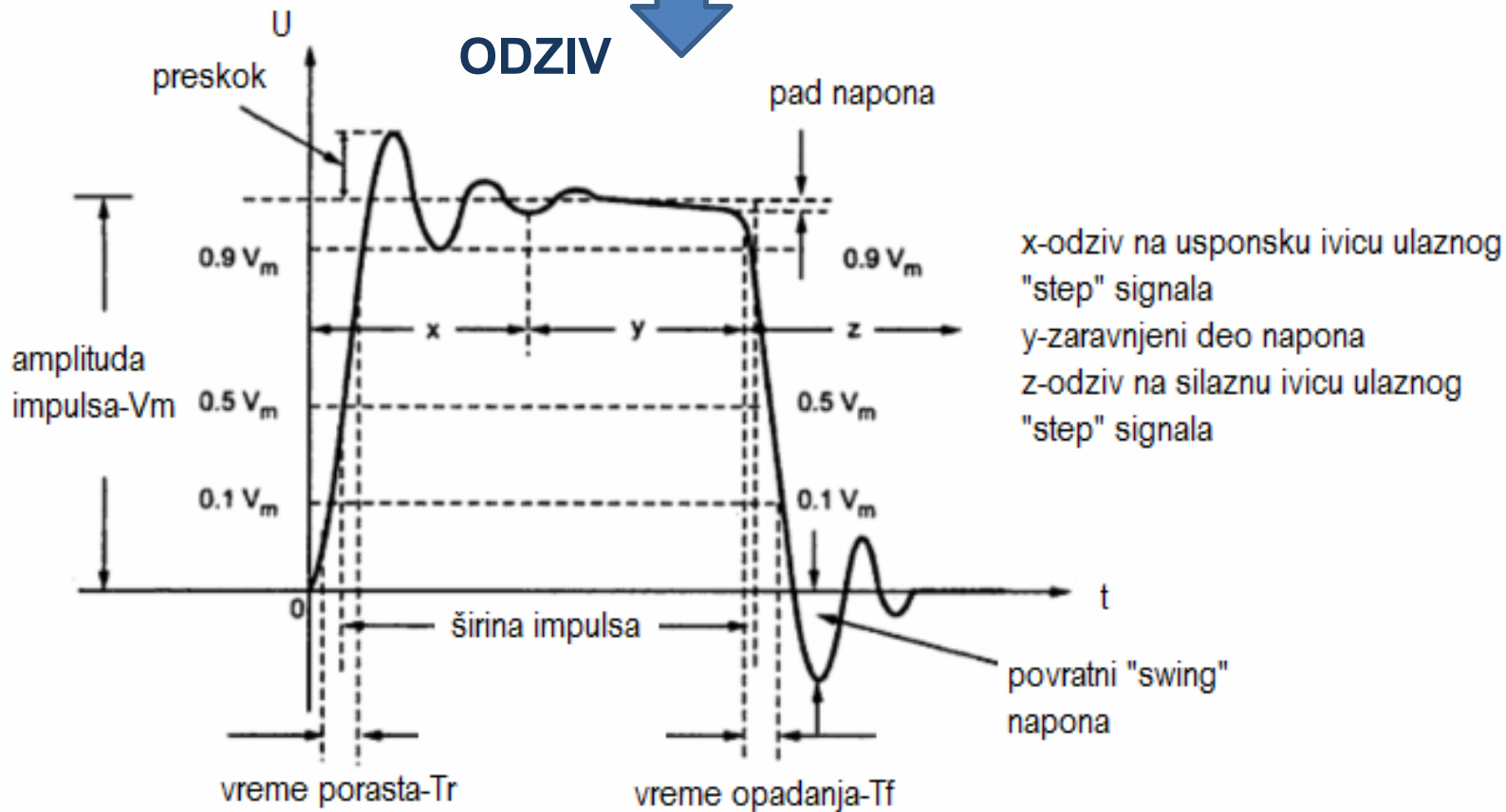
Hevisajdov impuls

iii

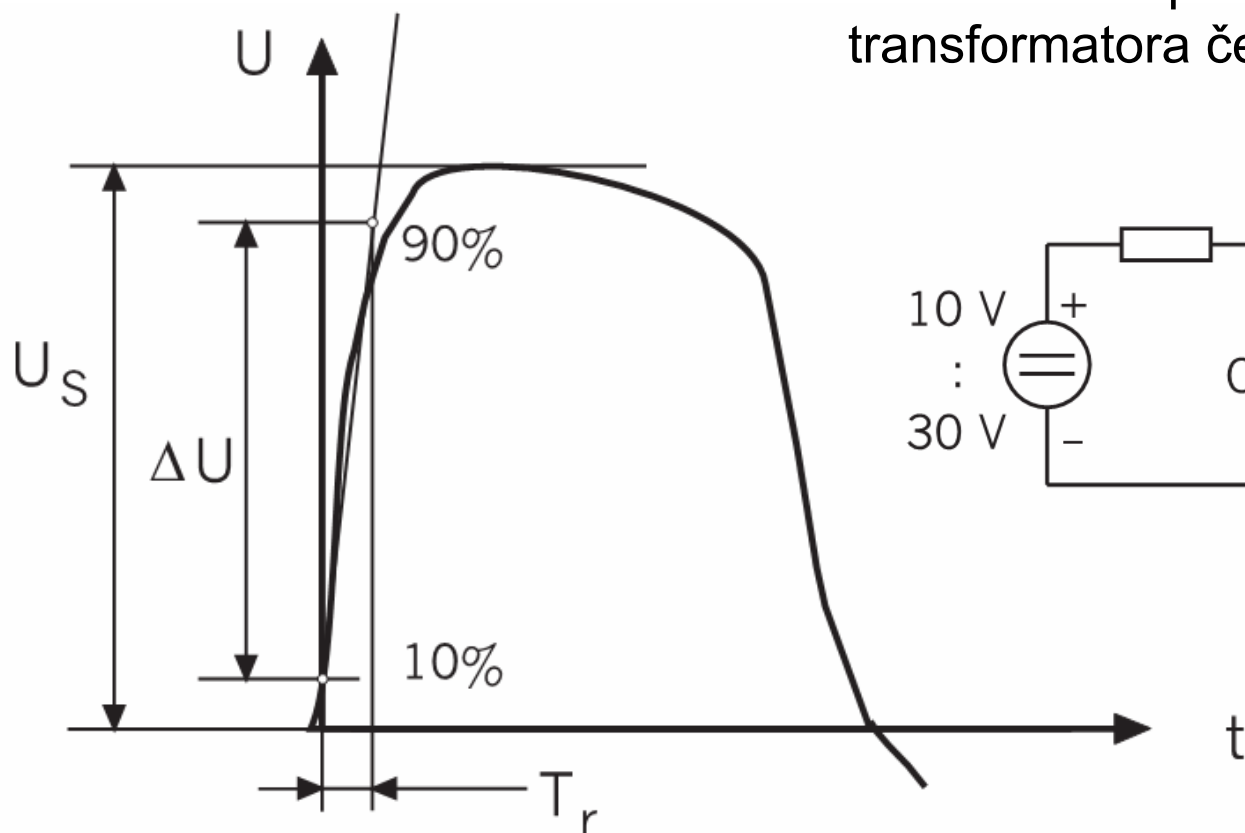
kvazi Hevisajdov impuls

ODZIV

DEFINICIJA VREMENA PORASTA - T_r

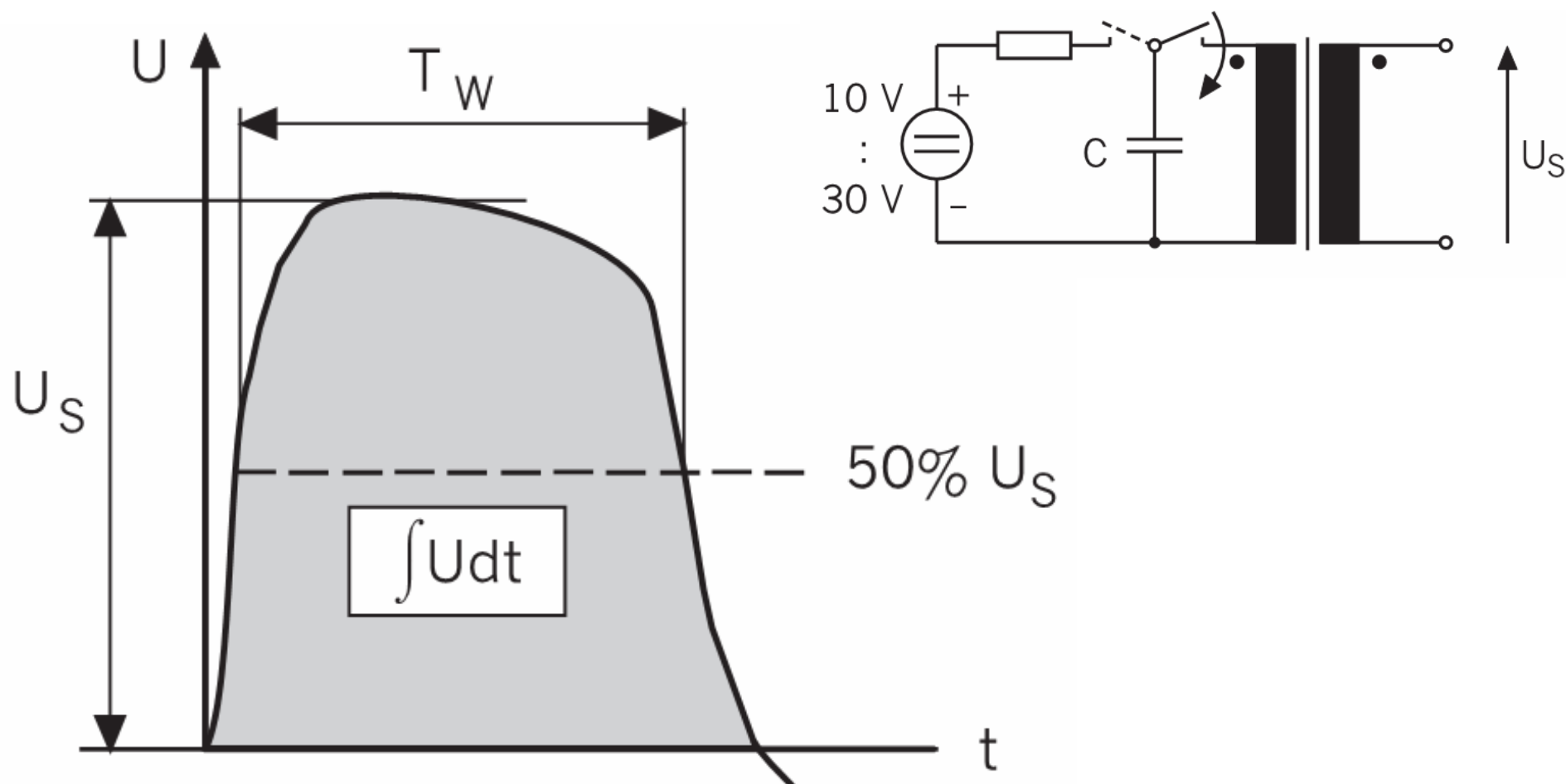
U katalogima proizvođača impulsnih transformatora često se sreće ovaj podatak

Ovaj vremenski interval odgovara porastu napona ΔU u opsegu od $10\%U_S$ - $90\%U_S$

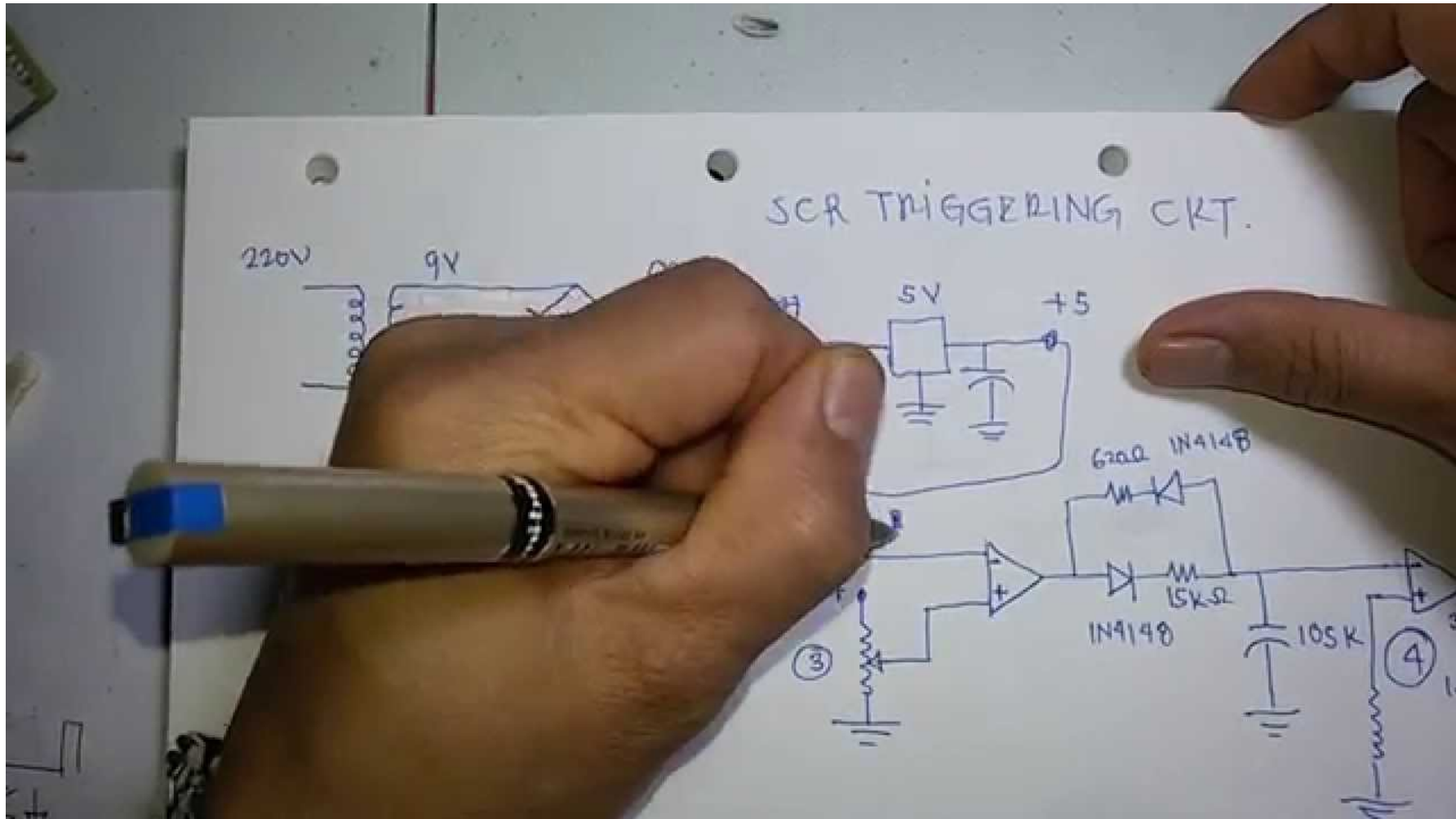
U_S - amplituda naponskog signala

DEFINICIJA PARAMETRA FLUKSA/ Volt-sekundi [V·s]

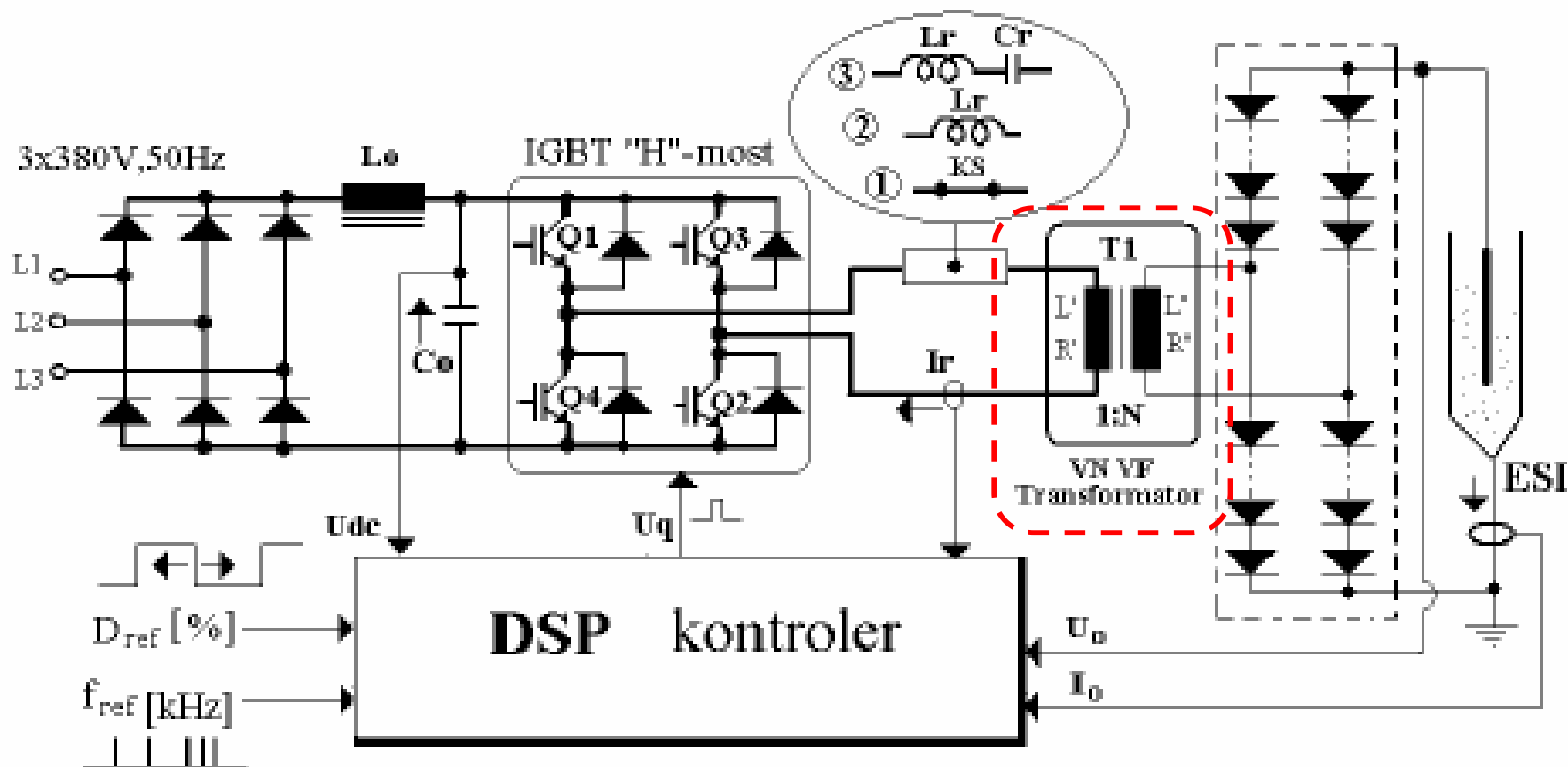

Integral “V·s” je proizvod visine i širine impulsa, meren pri 50% od U_S . Integral “V·s” je meren na sekundarnoj strani transformatora u intervalu kada su njegovi krajevi na sekundaru otvoreni (prazan hod).

PRAKTIČNI PRIMERI

PRIMER 1: VN VF transformator snage 70kVA

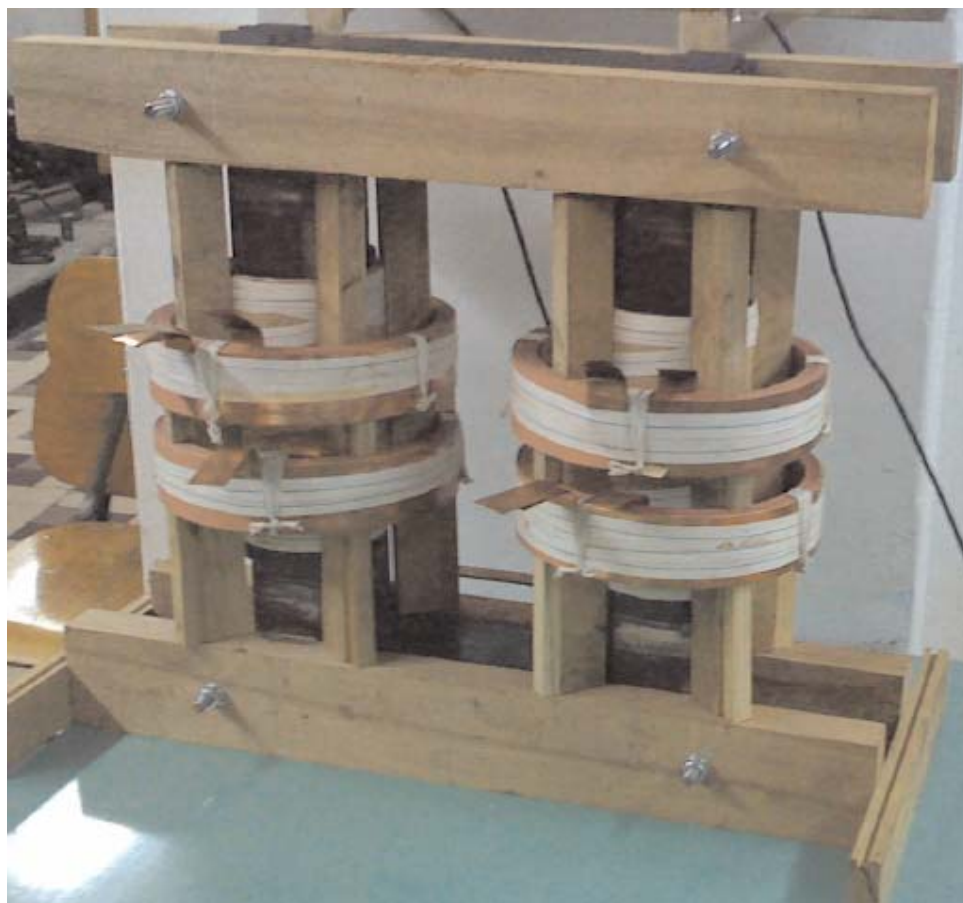

Visokofrekventni izvor napajanja za pobudu Elektro Statičnih Izdvažača(ESI)

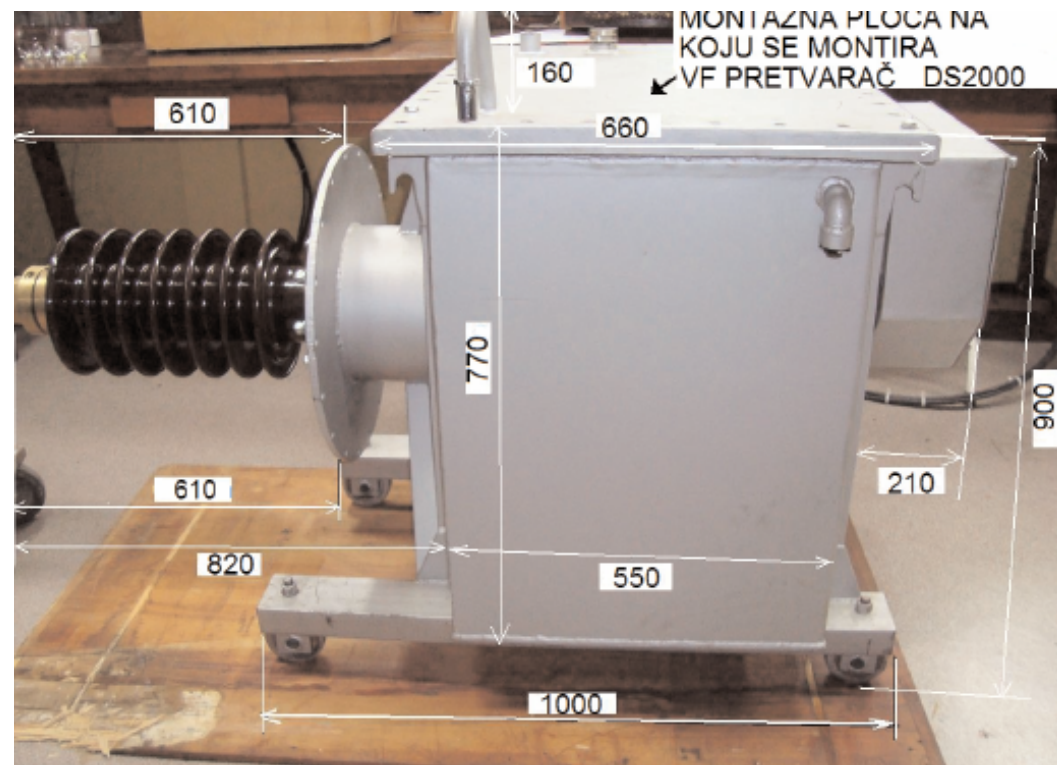
-Ključna komponenta VN VF transformator 0.4kV/70kV, snage 70kVA, 10KHz

*VN VF (Visoko Naponski Visoko Frekventni)

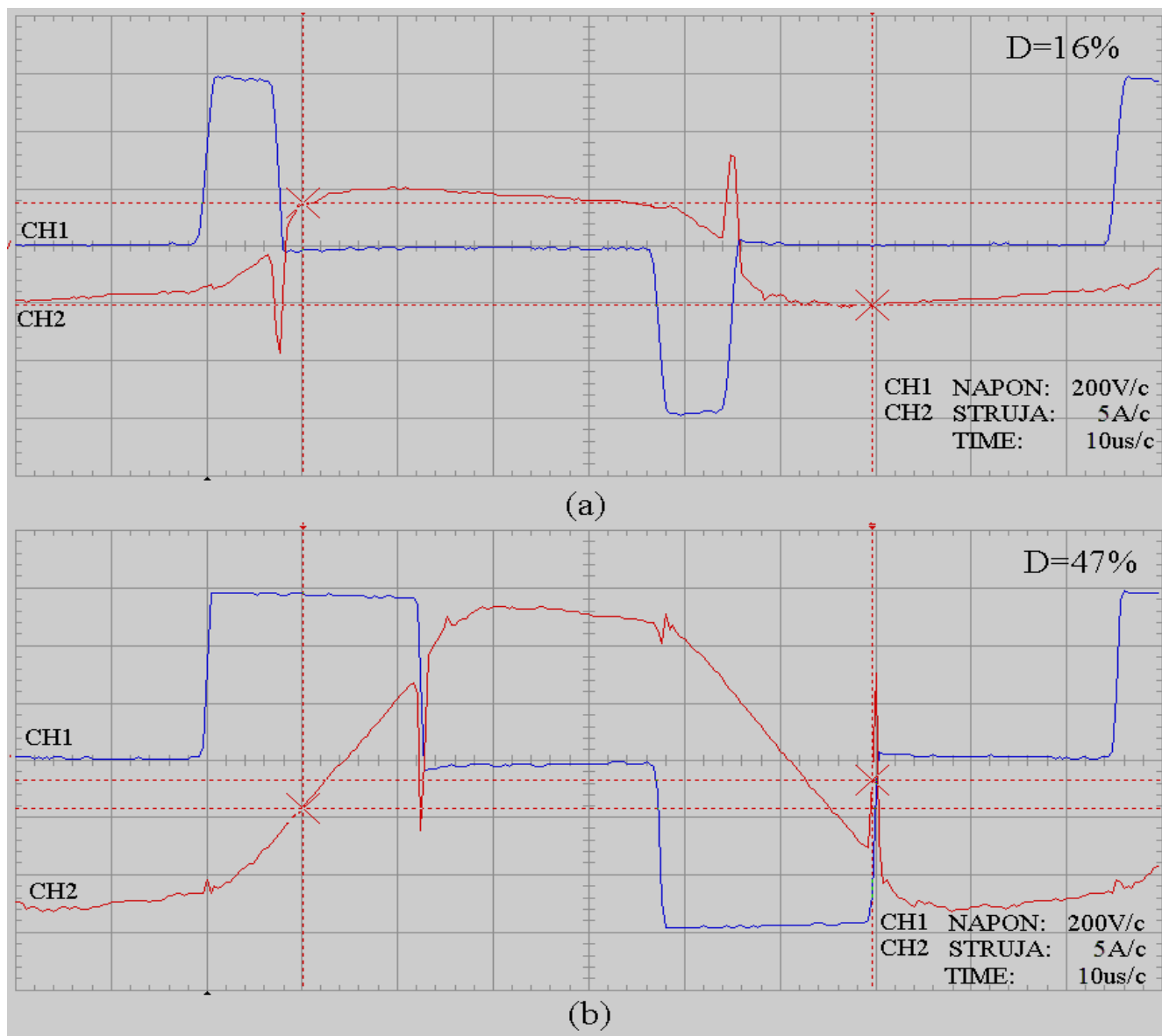
Izgled i dimenzije VN VF transformatora snage 70kVA

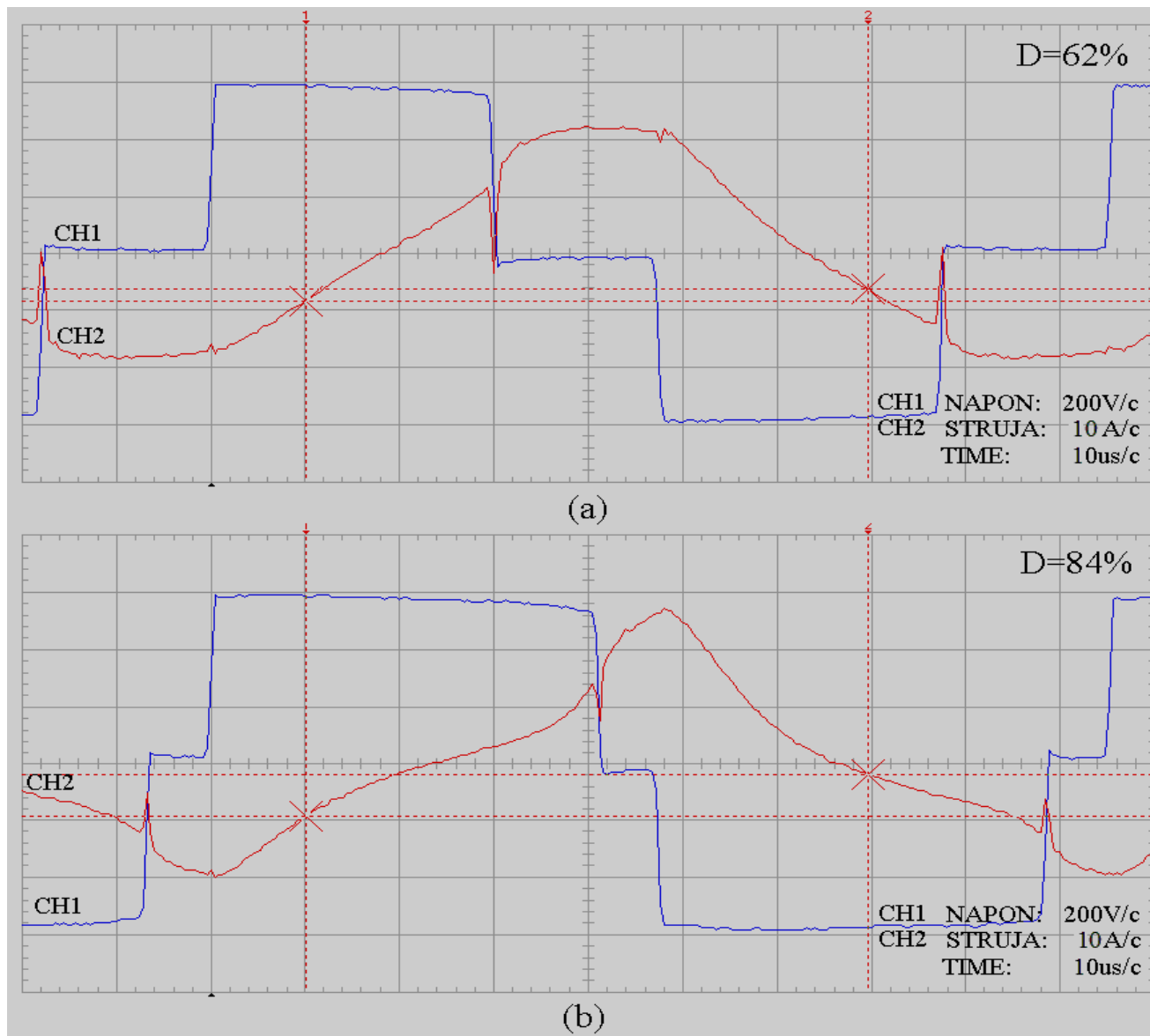
Izgled VN VF transformatora 0.4/100kV; 70kW, 10KHz, pre stavljanja u izolacioni medijum (transf. ulje)

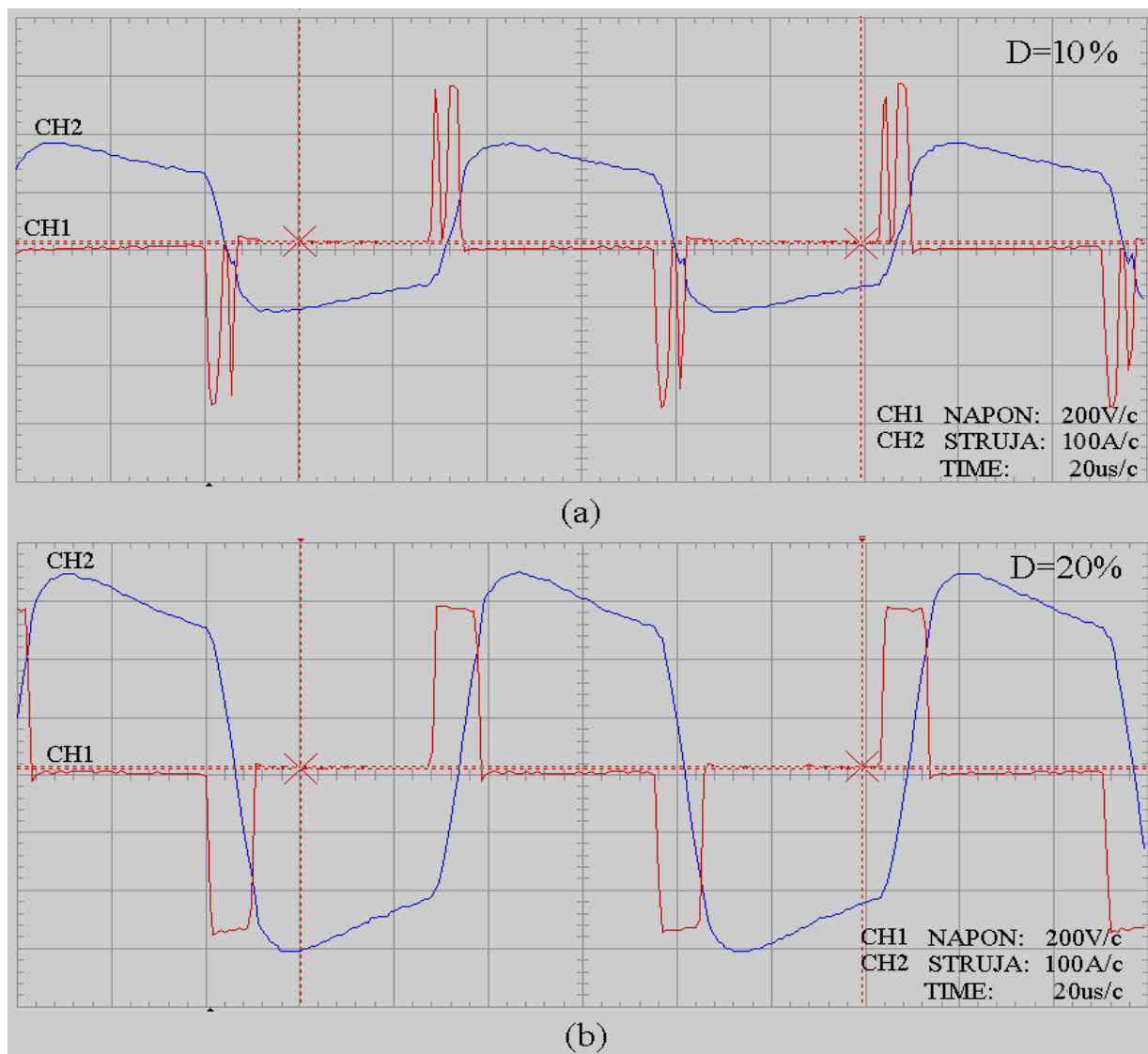
VN VF transformator+ispravljač ugrađeni u sudu
-Snaga VN VF transformatora 70kVA

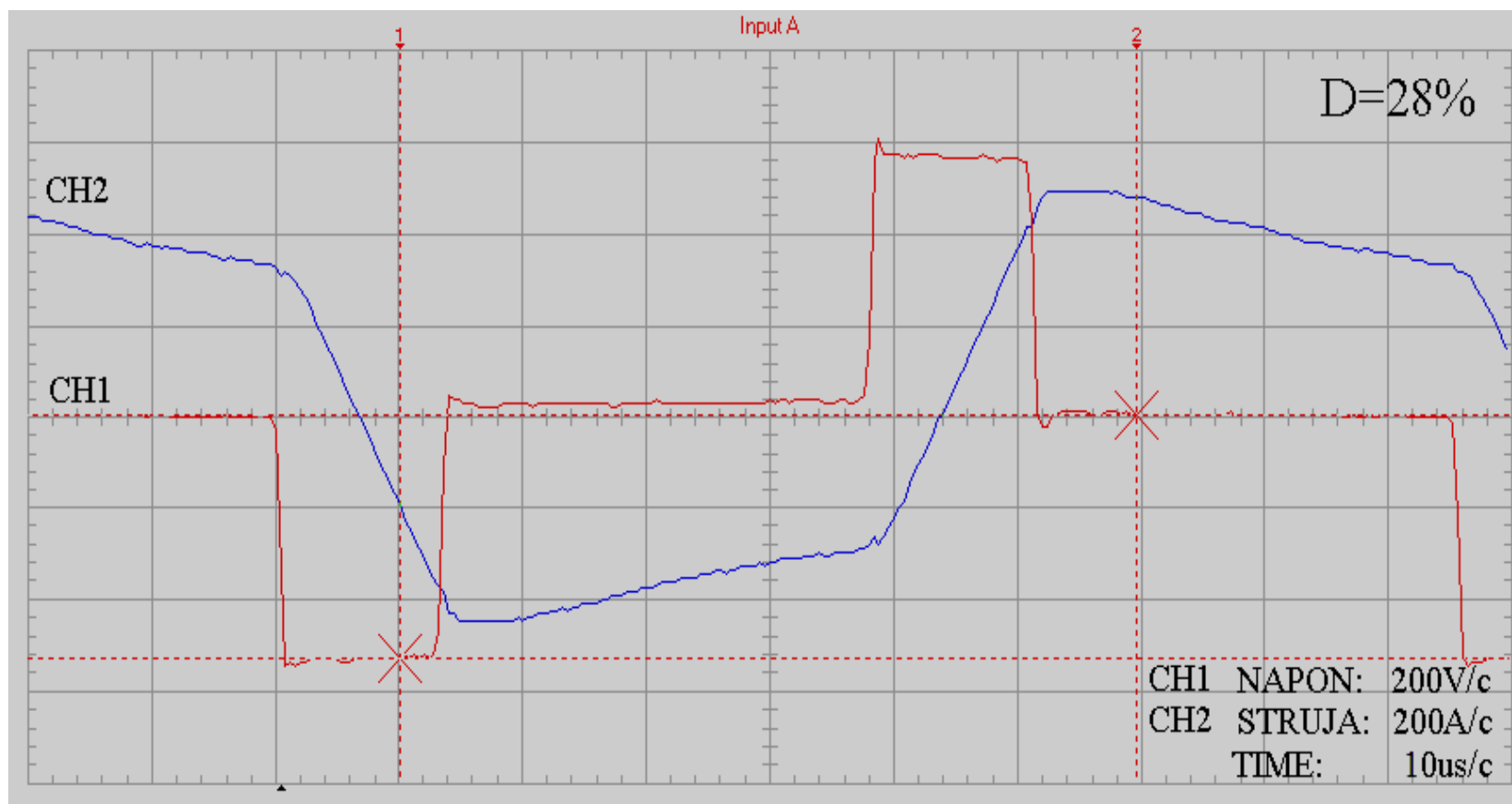
Ogled praznog hoda pri pobudnoj učestanosti 10kHz,
(a) $D=16\%$, (b) $D=47\%$

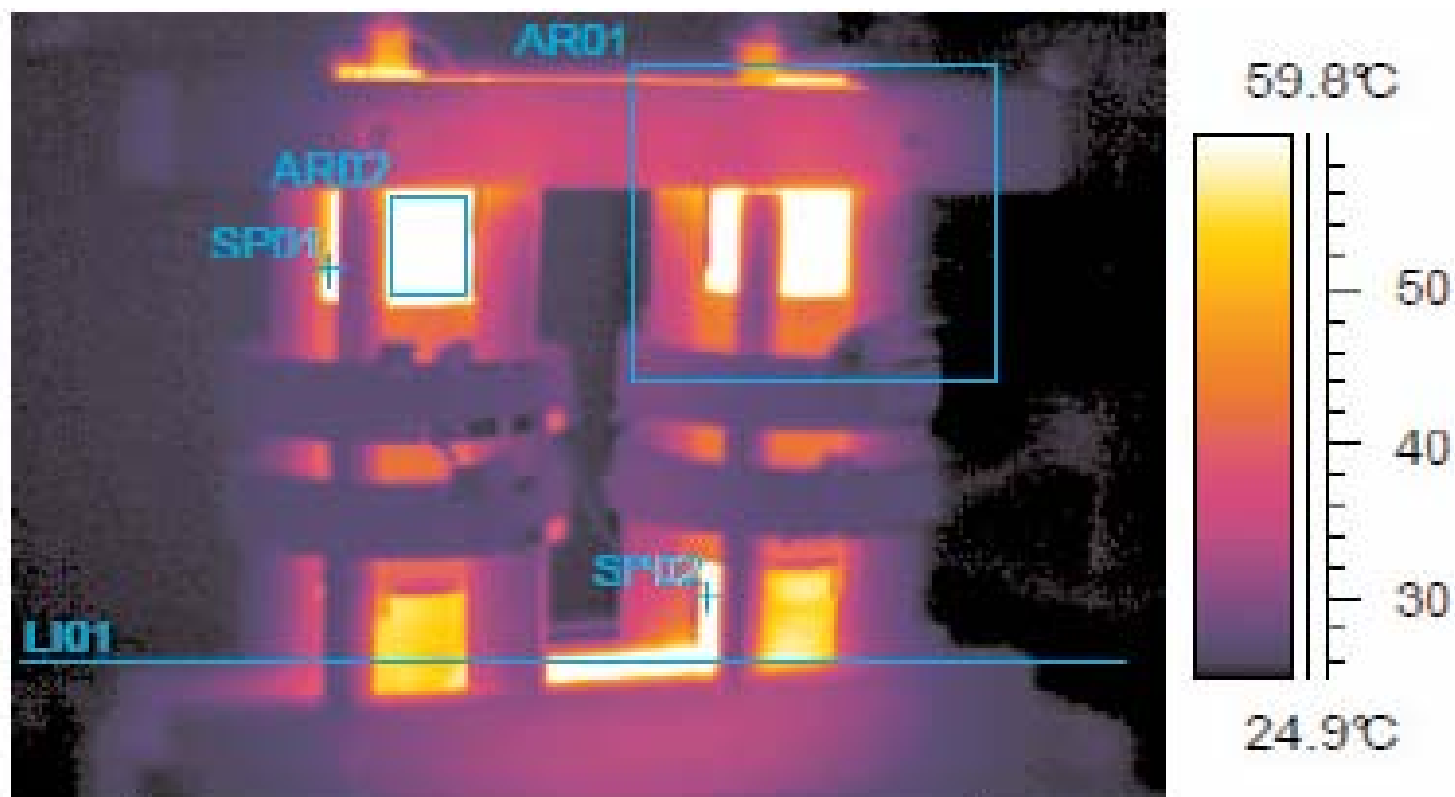
Ogled praznog hoda; $f=10\text{kHz}$, (a) $D=62\%$, (b) $D=84\%$

Ogled kratkog spoja; $f=10\text{kHz}$, (a) $D=11\%$, (b) $D=20\%$

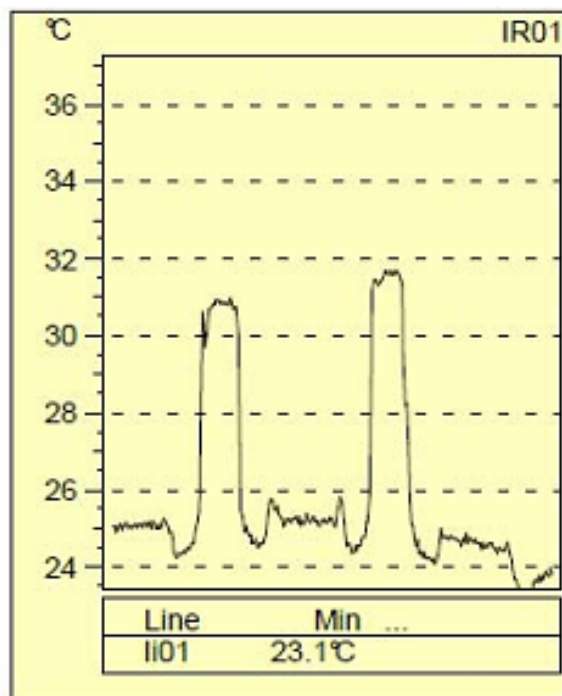
Ogled kratkog spoja ; $f=10\text{kHz}$, $D=28\%$

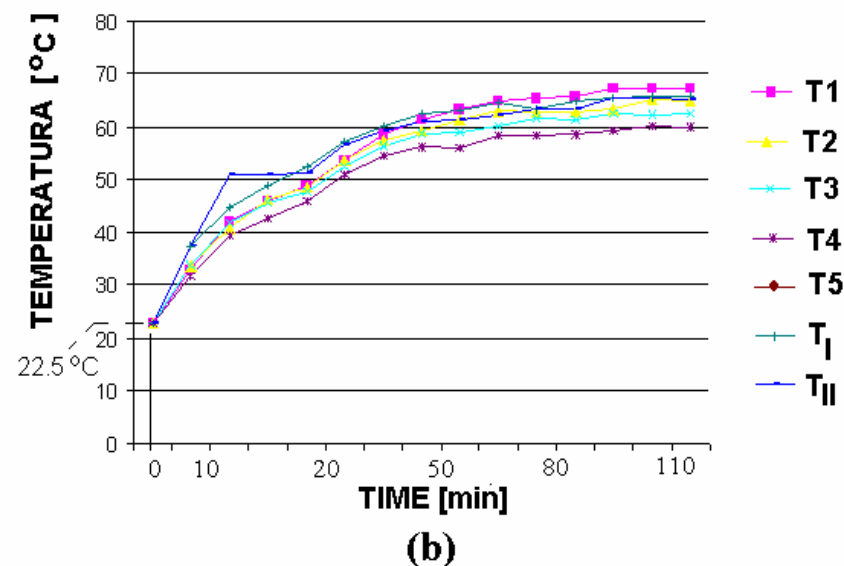
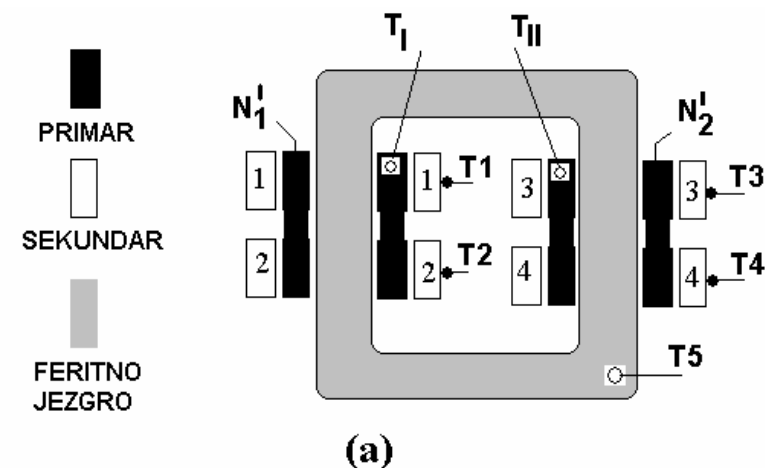
Object parameter	Value
Emissivity	0.95
Object distance	2.0 m
Ambient temperature	25.0°C

**Termovizijsko snimanje VNVF transformatora 70kVA
nakon 3h rada u praznom hodu;**

TIME: 02. 05. 2009, 13 h, 50 min

Label	Value	Diff temp
SP01	32.4°C	*
SP02	36.3°C	*
SP03	24.4°C	*
SP04	32.2°C	*
LI01 : max	31.7°C	304.8°C
LI01 : min	23.1°C	296.3°C
LI01 : avg	25.8°C	298.9°C
LI01: stdev	2.4°C	-
AR01 : max	32.4°C	305.5°C
AR01 : min	24.2°C	297.4°C
AR01 : avg	25.9°C	299.0°C
AR01: stdev	2.1°C	-

Merenje porasta temperature karakterističnih tačaka VNVF transformatora;

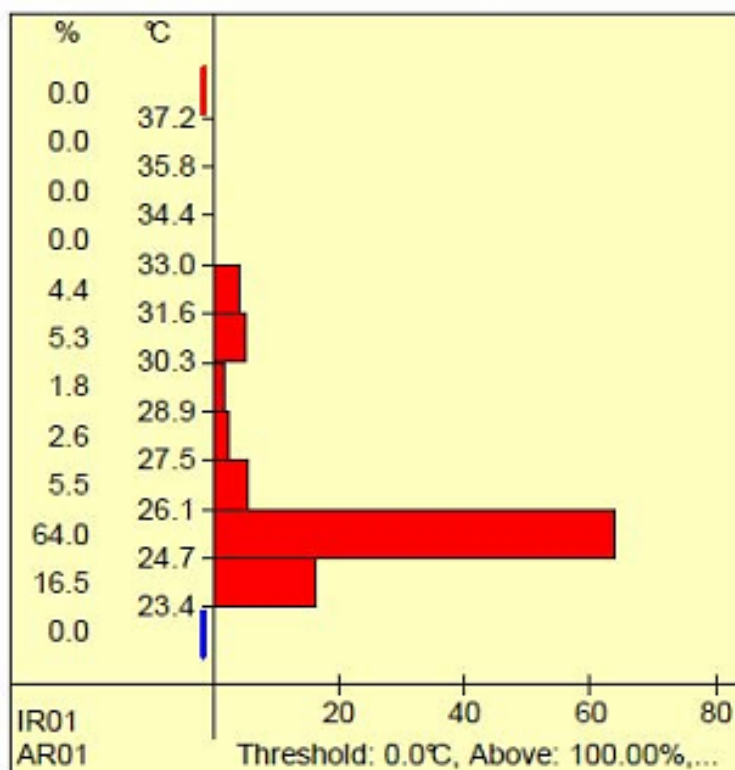
(a)-raspored mernih tačaka,

(b)-porast temperature pojedinih tačaka

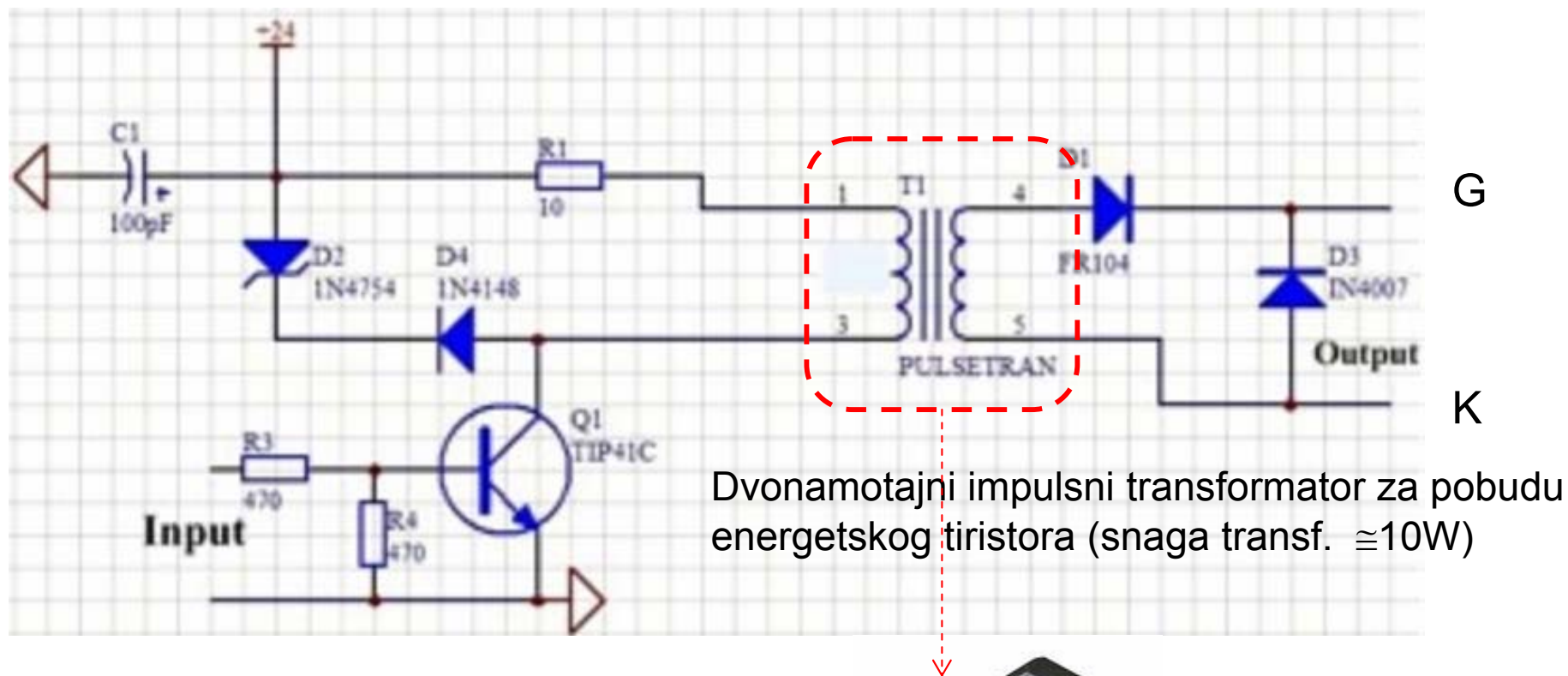
(c) –rezultati termovizije

TIME: 10h50min

(c)

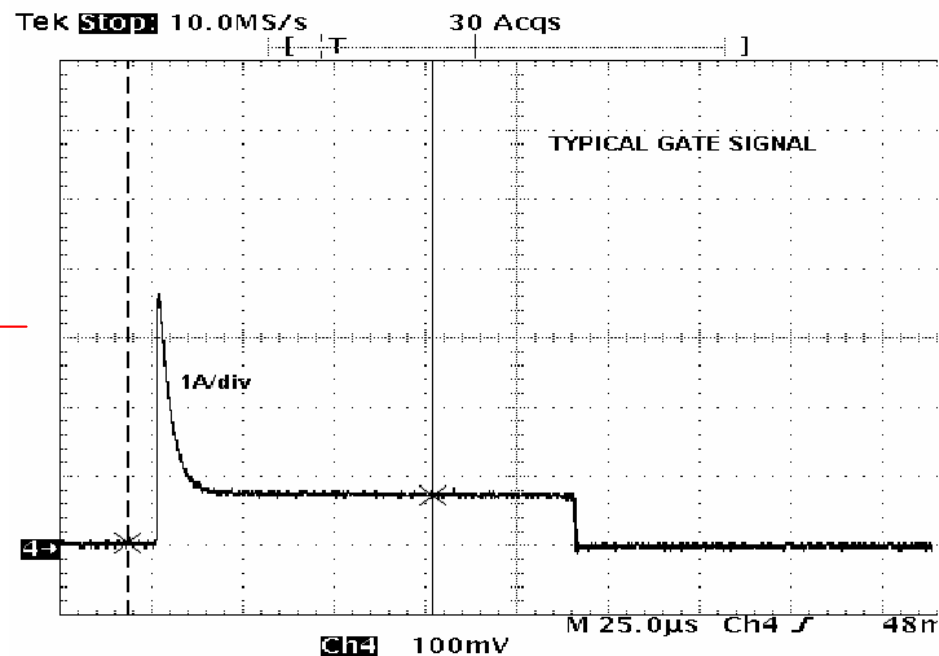
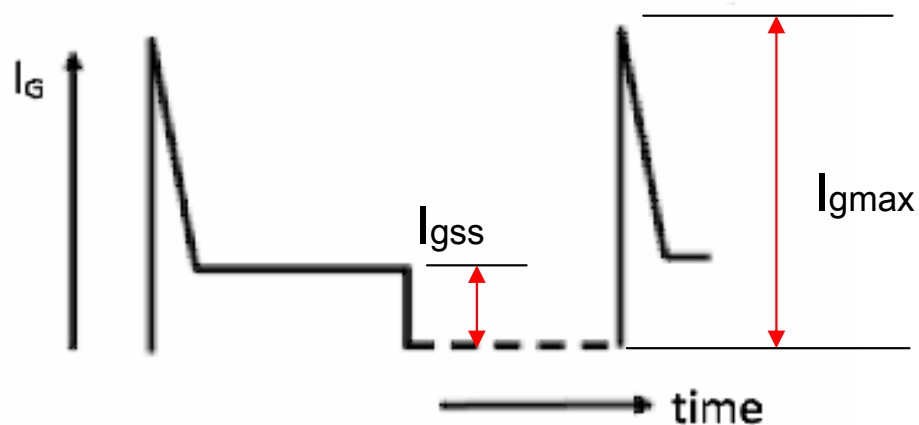
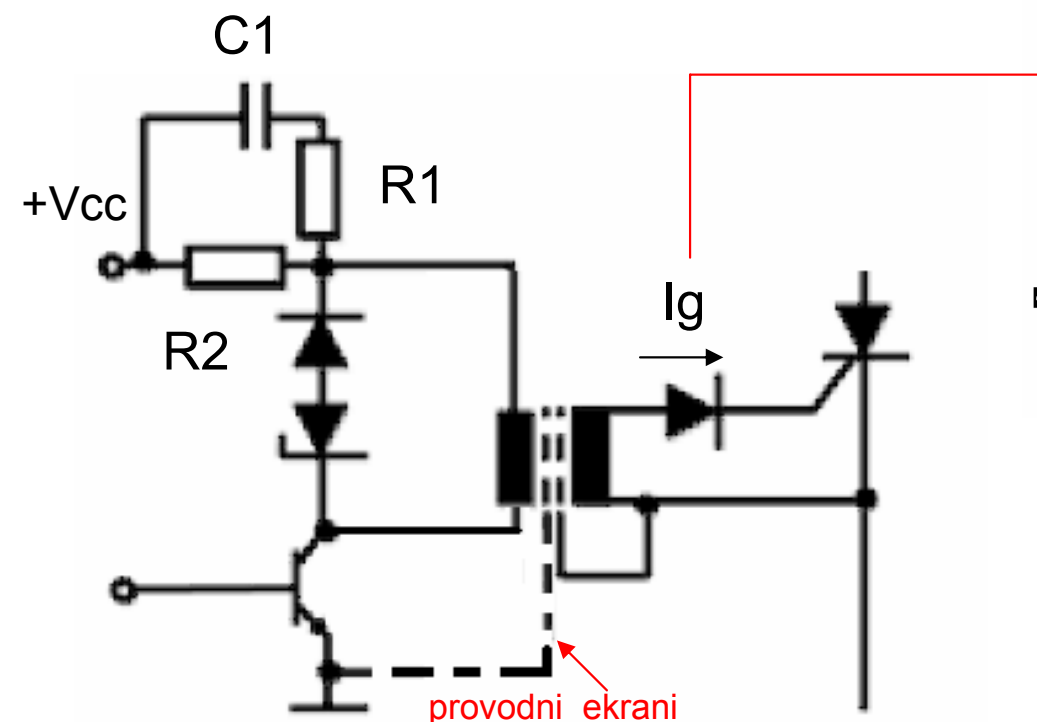
PRIMER 2: Impulsni transformator snage 10VA

Dvonamotajni impulsni transformator
(jedan primar i jedan sekundar)

TIPIČNO POBUDNO TIRISTORSKO KOLO

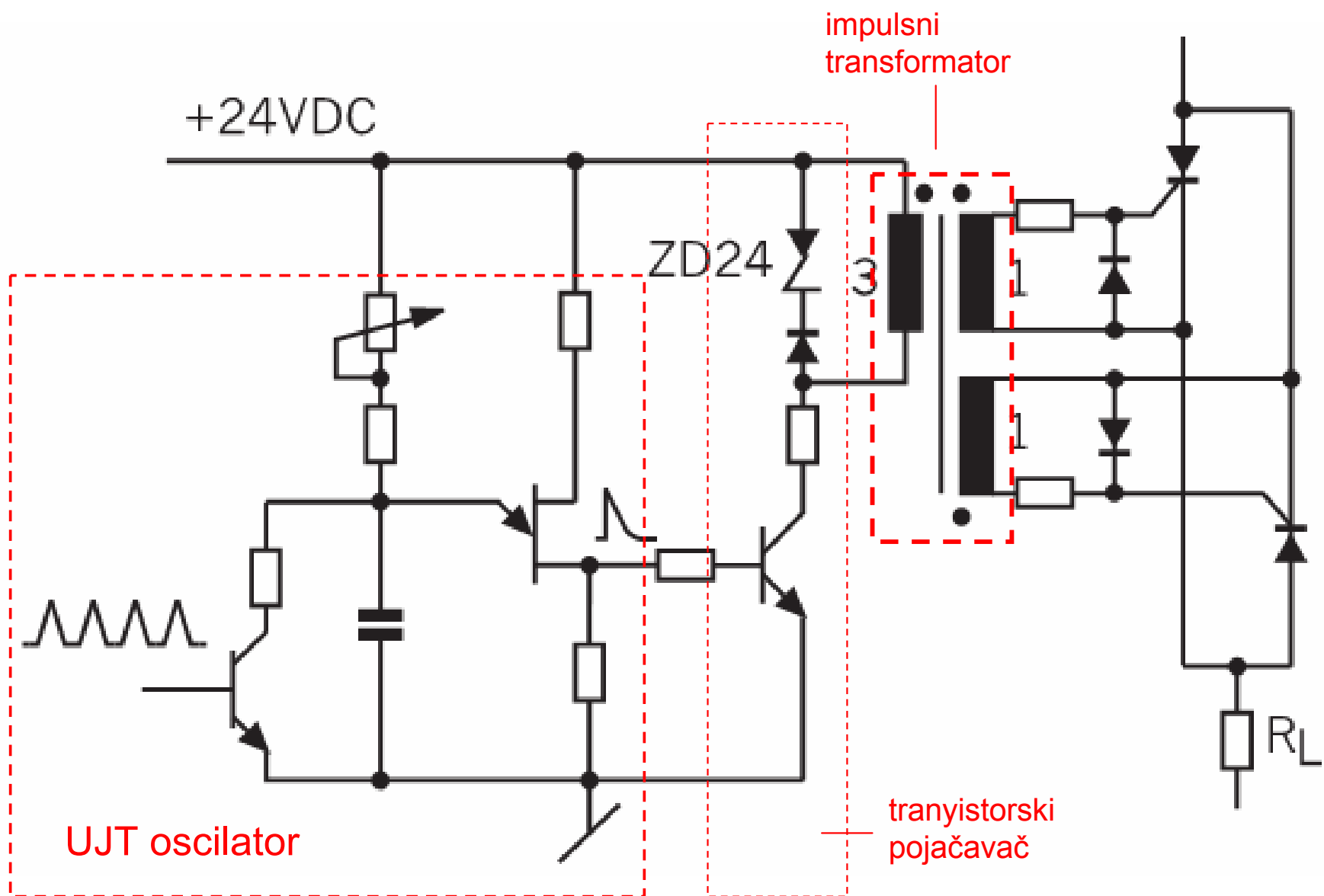

Osciloskopski snimak karakterističnog pobudnog impulsa struje geja energetskog tiristora

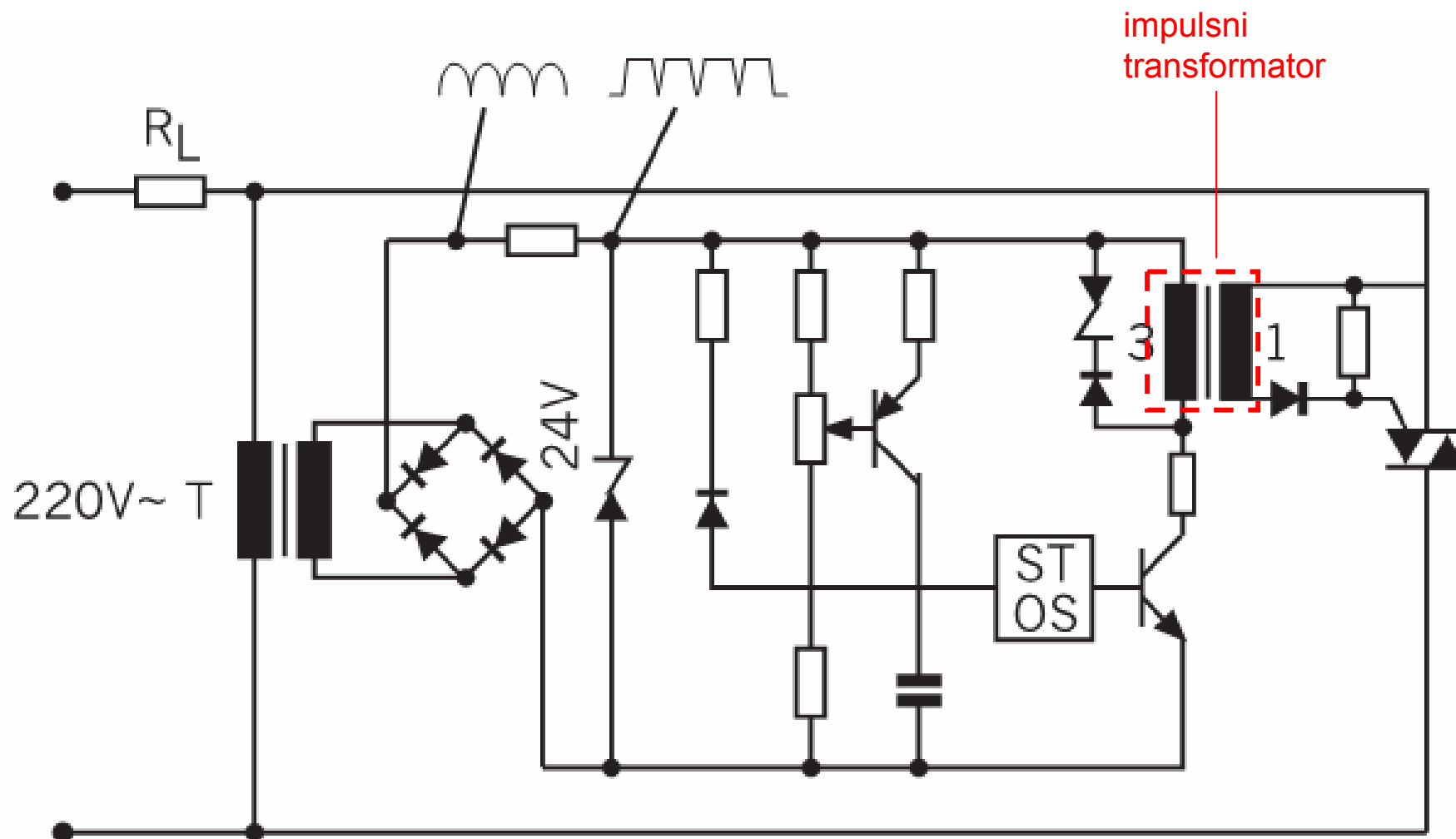
Karakteristične vrednosti struja:

$$I_{gmax} = V_{cc}/R_1$$

$$I_{gss} = V_{cc}/R_2$$

Pobuda antiparalelne sprege tiristora preko tronamotajnog impulsnog transformatora (jedan primar i dva sekundara)

Pobuda trijaka preko dvonamotajnog impulsnog transformatora
(jedan primar/jedan sekundar)

Kataloški podaci za impulsni transformator za pobudna tiristorska kola

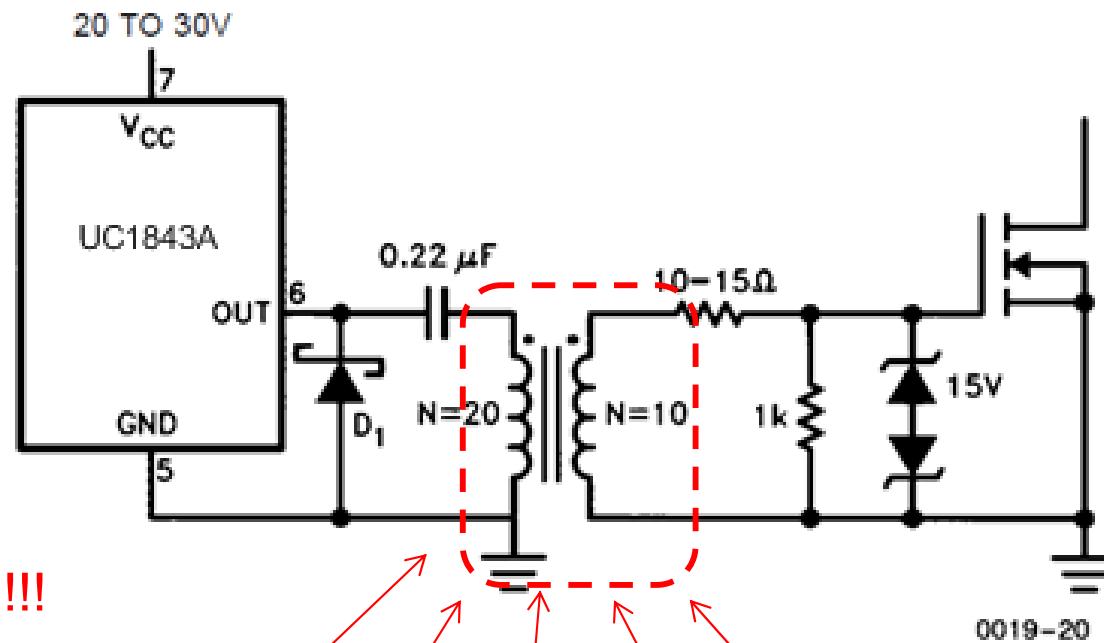
Nominal operating voltage	Up to 3000 V
Operating frequency	40 kHz max. 500 kHz max. for data transmission DC to 40000 Hz
Ignition currents	0.1 to 3 A @ 40°C
Rise time	0.3 to 2.3 μ s
Test voltage	Up/50 Hz/2 s max. according to VDE 110b
Max. partial discharge voltage	$1.5 \times U^{\text{nom}}$
Temperature range (operation and storage)	-25°C to +70°C (25/70/21)
Flammability corresponding to	UL 94 V-0 listed materials

Pulse transformer	Turns ratio	Ignition current lign [A]	Voltage		Voltage time area V0t [V μ s]	Rise time tr [μ s]	Inductance*		Resistance		Coupling capacitance Ck [pF]	Input/ Output connections		Weight [g]
			Unom [V]	Up [kV]			Lp [mH]	Lstr [μ H]	Rp [Ω]	Rs [Ω]				
IT 155	1:1	0.1	500	4	480	1	5	85	1.2	1.2	6	02		13
IT 245	1:1	0.1	750	4	500	1.2	8	100	1.48	1.48	10	02		6
IT 237	1:1	0.25	500	2.5	1100	1	25	35	1.9	2.2	50	02		14
IT 239	1:1	0.25	1000	6	300	2.3	3	80	0.9	0.9	5	02		13
IT 255	1:1	0.25	750	4	250	1.1	2.2	40	0.8	0.8	8	02		6
IT 258	1:1	1	750	3.2	250	0.25	2.5	3	0.62	0.75	80	02		6
IT 370	1:1	1	1000	5	4000	0.6	0.3	6	0.16	0.18	40	02		71
IT 364**	1:1	3	3000	8	5000	1.7	1.5	10	0.16	0.14	35		05	220
IT 246	2:1	0.1	750	4	200	0.4	7	35	2.1	1.1	7	02		6
IT 248	2:1	0.25	750	3.2	350	2.2	17	80	3.2	1.6	9	02		6
IT 260	3:1	0.1	500	3.2	200	0.3	12	30	2	0.8	8	02		6

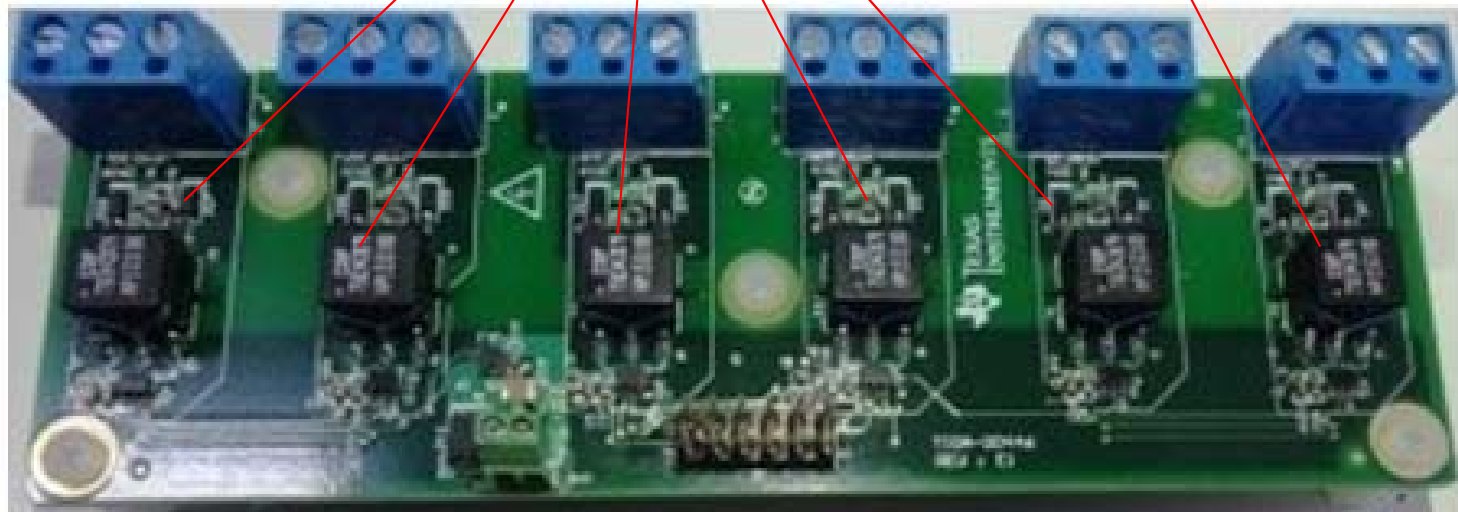
* Tolerance: +50%; -30%

** Not suitable for PCB-mounting.

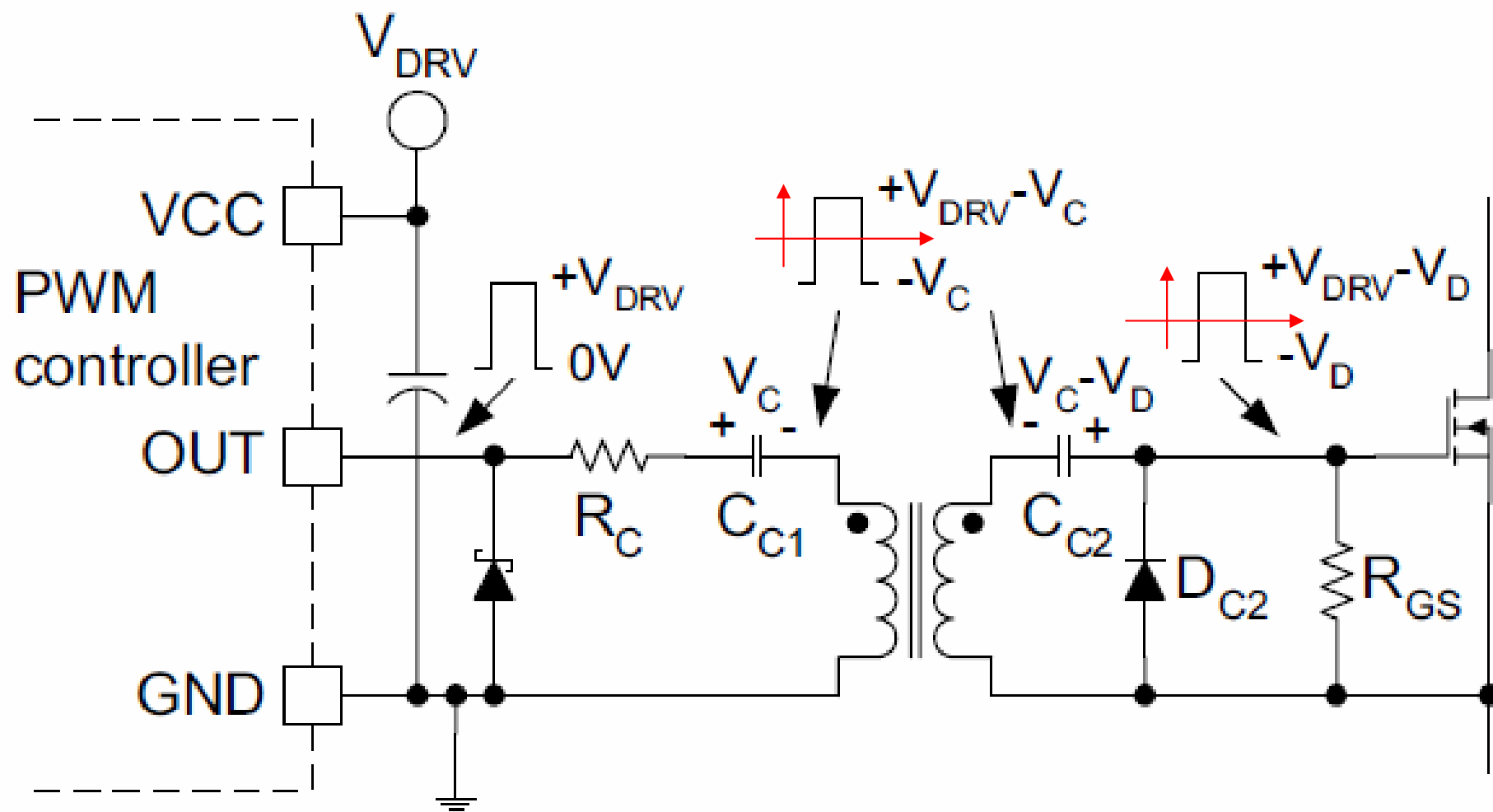
PRIMER 3: Impulsni transformator za pobudu MOSFET prekidača (snage $\ll 10\text{W}$, tipično 1W)

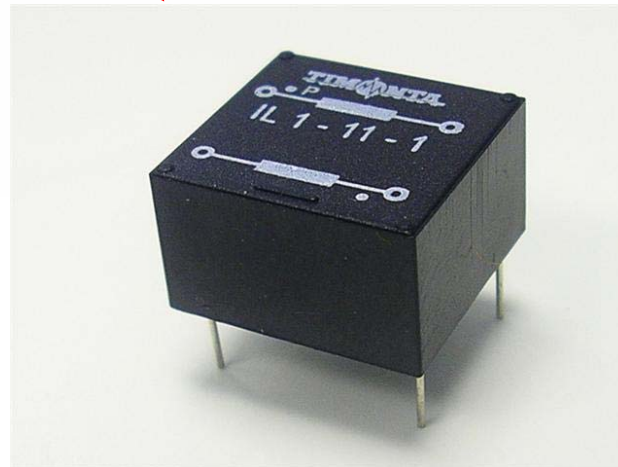
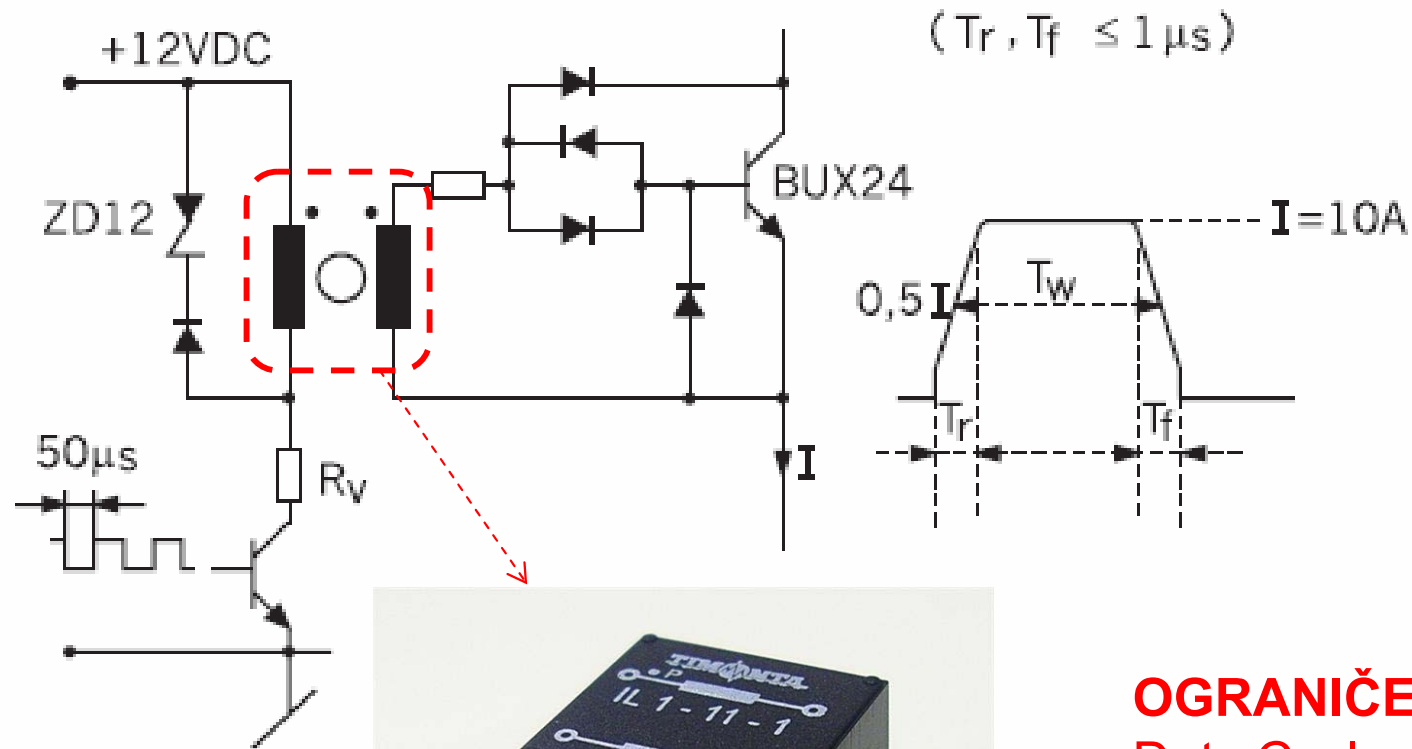
OGRANIČENJE:
Duty Cycle $\leq 50\%$!!!!

NAPONSKI TALASNI OBLICI NA PRIMARU I SEKUNDARU IMPULSNOG TRANSFORMATORA

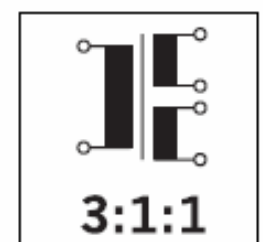
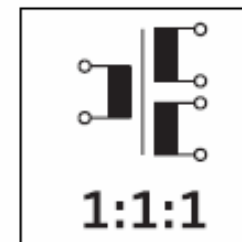
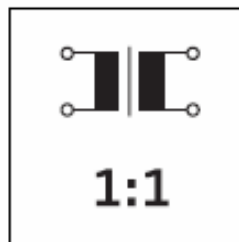

PRIMER 4: POBUDA BIPOLARNOG TRANZISTORA

OGRANIČENJE:
Duty Cycle $\leq 50\%$!!!!

Prenosni odnosi
impulsnog
transformatora

Kataloški podaci za impulsni transformator za pobudna kola MOSFET prekidača (snaga <1W)

Description	$\int U dt$ [V μ s]	T_r [μ s]	R_L [Ω]	I_t [A]	R_p [Ω]	R_s [Ω]	C_c [pF]	U_{isol} [kV~]	$P_m^{(1)}$ [W]	Case	Turn ratio [N]	L_s [mH]	Application
ITNA-0235-D103	200	0.9	100	0.1	1	1	20	3.5	0.5	35 - 3	1 : 1	2.8	Universal
ITRA-0235-D103	200	0.05	100	0.1	1.5	1	80	3.2	0.5	35 - 3	1 : 1	2.8	$T_R \leq 0.05 \mu s$
ITNA-0249-D104	300	1	100	0.1	0.7	0.7	20	3.5	0.7	49 - 3	1 : 1	3.5	Universal
ITRA-0249-D104	300	0.05	100	0.1	0.7	0.7	90	3.2	0.7	49 - 3	1 : 1	3.5	$T_R \leq 0.05 \mu s$
ITNA-0239-D202	400	1	60	0.17	0.4	0.4	20	3.5	1.0	39 - 3	1 : 1	2.2	Universal
ITRA-0239-D502	400	0.1	20	0.5	0.4	0.4	100	3.2	1.0	39 - 3	1 : 1	2.2	$T_R \leq 0.1 \mu s$
ITNB-0249-D101	250	1	100	0.1	1.0	0.5	20	3.5	0.7	49 - 3	2 : 1	1.6	Universal
ITRB-0249-D101	250	0.05	100	0.1	1.0	0.5	70	3.2	0.7	49 - 3	2 : 1	1.4	$T_R \leq 0.05 \mu s$
ITNB-0239-D202	350	1.5	60	0.17	0.8	0.4	20	3.5	1.0	39 - 3	2 : 1	1.8	Universal
ITRB-0239-D502	350	0.5	20	0.5	0.8	0.4	90	3.2	1.0	39 - 3	2 : 1	1.8	$T_R \leq 0.5 \mu s$
ITNF-0135-D101	150	0.9	100	0.1	0.5	0.5	10	3.5	0.5	35 - 4	1 : 1 : 1	1.1	Universal
ITRF-0235-D101	150	0.05	100	0.1	1	0.5	40	3.2	0.5	35 - 4	1 : 1 : 1	1.1	$T_R \leq 0.05 \mu s$
ITNF-0249-D101	250	1	100	0.1	0.5	0.5	20	3.5	0.7	49 - 4	1 : 1 : 1	1.4	Universal
ITRF-0249-D101	250	0.05	100	0.1	0.4	0.5	70	3.2	0.7	49 - 4	1 : 1 : 1	1.2	$T_R \leq 0.05 \mu s$
ITNF-0239-D202	350	1.5	60	0.17	0.4	0.4	20	3.5	1.0	39 - 4	1 : 1 : 1	1.6	Universal
ITRF-0239-D502	350	0.5	20	0.5	0.4	0.4	90	3.2	1.0	39 - 4	1 : 1 : 1	1.6	$T_R \leq 0.5 \mu s$

Hvala na pažnji!!!

PITANJA????

